

LUNDS
UNIVERSITET
Socialhögskolan

Mäns våld mot kvinnor: En intersektionell analys av policydokument och handböcker

Julia Sundqvist & Sofia Medlyn

Kandidatuppsats (SOPB 63)
Aktuell termin VT 2024
Handledare: Asbjørn Storgaard

Abstract

Author(s): Julia Sundqvist & Sofia Medlyn

Title: Men's Violence Against Women - An Intersectional Analysis Of Policy Documents and Handbooks

Supervisor: Asbjørn Storgaard

The purpose of this study has been to examine how different countries around the globe represent the 'problem' of men's violence against women in policy documents and handbooks. The study has been done from an intersectional perspective with inspiration from Carol Bacchi's WPR-method, from which we chose three questions that were used for our analysis. Two countries were selected because of their position as "tough on crime" (USA & Great Britain) and two countries for their usage of "scandinavian exceptionalism" (Norway & Sweden). The empirical data used in the study has been collected through purposive sampling where we have specifically searched for policy documents and guidebooks regarding men's violence against women from our four chosen countries. Results have shown that representation of the 'problem' of men's violence against women varies between countries. This in turn influences the effect of representation and the measures suggested in the policy documents and handbooks to prevent violence.

Keywords: men's violence against women, domestic abuse, Bacchi, WPR

Nyckelord: mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer, Bacchi, WPR

Innehållsförteckning

1 Inledning	4
1.1 Problemformulering	4
1.2 Syfte	6
1.3 Frågeställningar	6
2 Forskningsläget	7
2.1 Litteratursökning	7
2.2 Kvinnors utsatthet	7
2.3 Tough on Crime i USA och Storbritannien	9
2.4 Brott och straff i de nordiska länderna.....	10
3 Teoretiska utgångspunkter	11
3.1 Intersektionell teori.....	11
3.2 Maktstrukturer	12
3.3 Genus	13
4 Metod	14
4.1 Val av metod	14
4.2 Urvalsprinciper	14
4.3 Metodens tillförlitlighet	17
4.4 Bearbetning och analys	18
4.5 Forskningsetiska överväganden	20
5 Analys och resultat	21
5.1 Vad är problemet som representeras i den specifika policyn?.....	21
5.2 Vad blir inte problematiserat i denna problemformulering? [...].	29
5.3 Vilka effekter produceras genom denna representation av problemet?	31
5.4 Vad är problemet som representeras i handböckerna?	32
5.5 Vad blir inte problematiserat i denna problemformulering? [...].	36
5.6 Vilka effekter produceras genom denna representation av problemet?	38
6 Avslutande diskussion	41
6.1 Likheter och skillnader	41
6.2 Tough on Crime och scandinavian exceptionalism	43
6.3 Framtida studier och tankar som väckts	43
Referenslista	44
Bilaga	48

1 Inledning

“Sex kvinnor har hittats döda på fyra veckor. Och ett barn. I sex fall är en närstående misstänkt för mord. Kvinnor som inte fick leva. Barn som är utan sin mamma. Var är alla åtgärderna? Var är insatserna? Presskonferenserna? Vilka är no-gozonerna? Kvinnors hem?” (Nina Rungs instagramkonto 27 mars 2024).

Ovanstående skriver Nina Rung, kriminolog, föreläsare och debattör (Rung 2024), på en svart bild med vit text på sitt instagramkonto 27 mars 2024. Under tre veckor i mars 2024 mördas 6 kvinnor och flickor av en närstående man (Arbetsmarknadsdepartementet 2024). Samma dag uttalar sig statsminister Ulf Kristersson i en artikel från Arbetsmarknadsdepartementet (2024) att “mäns våld mot kvinnor måste bekämpas med samma kraft som gängkriminaliteten”. Men likt Nina Rung skriver på sin instagram, syns inga större rubriker i media och inga presskonferenser hålls.

1.1 Problemformulering

Våld i nära relationer är ett problem som disproportionsrikt drabbar kvinnor, det visar en kartläggning av brott i nära relationer som Brottsförebyggande rådet i Sverige har gjort (BRÅ, 2024). Statistik från kartläggningen visade att 13,6 % procent av Sveriges invånare under 2022 utsattes för våld i nära relation, där den största andelen utsatta är kvinnor (ibid.). Statistik från perioden 2017-2023 visar att i genomsnitt mördas 14 kvinnor per år av en närstående man (BRÅ 2024). Under samma period är genomsnittet för män som mördas av en närstående kvinna två per år (ibid.). Denna korta statistiska sammanställning visar på att våld i nära relationer är något som främst kvinnor utsätts för.

Enligt Nationellt centrum för kvinnofrid (NCK 2024a) skiljer sig våld i nära relationer från annat våld eftersom förövaren och offret har en relation med ofta betydelsefulla emotionella band till varandra, vilket gör det svårt för offret att lämna förövaren (NCK 2024a). Våldet blir tillslut en “normal” del av vardagen, det sker en normaliseringsprocess vilket försvårar för den utsatta att lämna förövaren eftersom personen inte inser att hon blir utsatt för brott (Moser Hällen & Sinisalo 2018: 27). Ofta är behovet att kontrollera och att utöva makt över personen det som motiverar förövaren att bruka våld (NCK 2024a). Våldet som utövas kan variera över tid och ske i en rad olika kombinationer. Exempel på kategorier av våld som faller inom ramen för våld i nära relationer är psykiskt, fysiskt, sexuellt, ekonomiskt, latent, samt

materiellt våld, men även separationsvåld, hedersvåld och våld mot funktionshinder samt försummelse (Moser Hällén & Sinisalo 2018: 35-41).

Våld i nära relationer kan förekomma i alla typer av relationer, det kan vara monogama partnerrelationer, samkönade relationer samt ske inom familjen eller släkten där förövaren/förövarna kan vara syskon, kusiner, barn, morbror etc (NCK 2024a). Våld i nära relationer förekommer i olika konstellationer men enligt forskning är det tydligt att kvinnor oftare utsätts för regelbundet och grövre våld från sin manliga partner (NCK, 2024a), detta gäller även kvinnors utsatthet för sexuellt våld (NCK 2024b).

Med denna bakgrund har vi valt att fokusera vår studie på mäns våld mot kvinnor då vi anser det vara ett högst aktuellt samhällsproblem med koppling till socialt arbete. Socialtjänsten, en viktig aktör i socialt arbete, har ett stort ansvar för klienterna och möjlighet att upptäcka om de blir utsatta för våld av en närstående. Dessutom har socialtjänsten ett lagstadgat ansvar att erbjuda hjälp vid kännedom om våldsutsatthet vilket framgår av Socialtjänstlagen (2012: 776) 5 kap 11§ där följande står:

Till socialnämndens uppgifter hör att verka för att den som utsatts för brott och dennes närstående får stöd och hjälp. Socialnämnden ska särskilt beakta att kvinnor som är eller har varit utsatta för våld eller andra övergrepp av närstående kan vara i behov av stöd och hjälp för att förändra sin situation.

I denna uppsats undersöks hur mäns våld mot kvinnor beskrivs och presenteras i policydokument och handböcker från fyra länder vilka är Sverige, Norge, USA och Storbritannien, dessa kommer sedan att jämföras. Jämförelsen syftar till att undersöka likheter och skillnader i hur det sociala problemet mäns våld mot kvinnor beskrivs, hur länderna planerar förebyggande arbete och åtgärder för problemet. Vi har valt två nordiska länder (Sverige och Norge) för att ha möjligheten att tillämpa begreppet scandinavian exceptionalism, vilket handlar om en mildare syn på straffåtgärder (Pratt 2008: 119) och två icke-nordiska länder (USA och Storbritannien) som anses vara mer "tough on crime", som har fokus på att oftare döma till fängelse med högre straffskalor (Enns 2014: 857f). Ovanstående begrepp beskrivs ytterligare under rubriken: Forskningsläget. Genom att välja ut två länder från respektive synsätt på brott och straff möjliggörs en jämförelse utifrån ovan nämnda begrepp.

Som metod används utvalda delar av Carol Bacchis (2009) 'What's the problem represented to be?' (WPR). Detta är en metod som med hjälp av sex specifika analysfrågor möjliggör undersökning av policydokument. I introduktionen fastställer Bacchi (2009: ix) vad termen policy beskriver. Bacchi (ibid.) menar att policydokument är nära besläktat med en handbok eller ett program. Policy kan vara en mängd olika dokument (Storgaard 2023: 48f). Evans & Hume (2020: 336) menar att policyn kommer till liv när den läses. Policy finns till för att ordna saker, vilket antyder att det finns ett 'problem' som behöver lösas och som både kan, men behöver inte vara tydligt definierat (Bacchi 2009: 1). Det är därför första frågan som även namnet på teorin är, "what's the problem represented to be?" vill undersöka just hur policydokumentet representerar det sociala problemet. Bacchi (ibid.: 2) menar att det finns en stor mängd litteratur som beskriver sociala problem ur ett socialkonstruktivistiskt perspektiv, men med hjälp av WPR-metoden får analysen en ny dimension. Istället för att förstå hur det sociala problemet har konstruerats, undersöks både hur innehållet och diskursen representerar problemet (ibid.). I denna uppsats används benämningen policy om empirin som kommer från departement eller regeringar, såsom nationella strategier och en handlingsplan. De två handböckerna benämns just som handböcker, vilket vi likt Bacchi (ibid.: xi) menar är nära besläktat med policy.

1.2 Syfte

Syftet är att undersöka hur 'problemet' mäns våld mot kvinnor representeras i policydokument från USA, Storbritannien, Norge och Sverige samt i handböcker från Storbritannien och Sverige. Studien görs utifrån ett intersektionellt perspektiv med inspiration från Carol Bacchis WPR-metod.

1.3 Frågeställningar

För att kunna undersöka detta syfte används följande frågeställningar i uppsatsen:

- Hur beskrivs 'problemet' i samtliga insamlade policydokument och handböcker?
- Vilka aspekter osynliggörs av denna presentation av problemet?
- Hur liknar och skiljer sig samtliga ländernas framställning av 'problemet' mäns våld mot kvinnor?

Arbetsfördelning

Vi har varit två författare till denna uppsats. Vi har delat upp arbetet med halva forskningsläget samt halva analysarbetet var, med kontinuerlig läsning av varandras texter. Resterande avsnitt delades upp jämlikt. Den avslutande diskussionen skrev vi tillsammans.

2 Forskningsläget

I denna uppsats undersöks policydokument om olika typer av våld kvinnor utsätts för, och i avsnittet redogörs en översikt av forskningsläget kring våld mot kvinnor. Det redogörs även för forskning kring brott och straff i nordiska länder samt i USA och Storbritannien, för att se om sambandet mellan en mjukare eller hårdare syn på brott och straff påverkar hur policydokumenten är utformade.

2.1 Litteratursökning

För att skapa denna översikt av forskningsläget har sökningar gjorts i Lunds universitets sökportal "LUBsearch" där avhandlingar, vetenskapliga artiklar och böcker återfinns. Fokus har lagts på internationell forskning då uppsatsen undersöker empiri från fyra länder. Sökningen har utförts med sökord genom meningar som "domestic abuse", "men's violence against women" och "violence against women". För att hitta forskning om brott och straff i både angloamerikanska och nordiska länder har följande sökord använts: "scandinavian exceptionalism" och "tough on crime". Filtreringar i LUBsearch har gjorts för att få fram forskning från de senaste 5 åren samt för att endast få fram vetenskapliga artiklar som har blivit granskade av andra forskare. Vi har också använt oss av Scopus, en söktjänst där det går att filtrera artiklar efter flest citeringar av forskare. Där återfanns tre artiklar som var citerade över hundra gånger, vilket visar vikten artikeln har i forskning, som vi då valde att ta med.

2.2 Kvinnors utsatthet för våld

Diskriminering utifrån kön är ett fenomen som många forskare anser vara ett mycket gammalt problem (Yildirim & Biyik 2023: 2). Sedan antiken har ojämlikhet mellan könen existerat, vilket konstateras från dokument som återfunnits från denna period av historien (ibid.). Även arkeologiska utgrävningar visar att våld mot kvinnor är ett fenomen som har pågått i tusentals år (Yildirim & Biyik 2023: 2). Det finns alltså en lång historia av ojämlikhet mellan könen.

Även i dagens moderna utvecklade länder så är inte män och kvinnor jämlika vilket påverkar risken att kvinnor utsätts för våld (Yildirim & Biyik 2023: 4).

Våld mot kvinnor är ett komplicerat fenomen som måste bearbetas på flera olika sätt för att det ska göra märkbar skillnad (Tuğba & Odacı 2024: 219). Det är därför viktigt att hela samhällen involveras för att göra riktig skillnad. Våld mot kvinnor är ett problem världen över, där den ojämlika uppdelningen av resurser och makt mellan män och kvinnor blivit institutionaliserat i våra lagar, policys och sociala normer där mäns rättigheter favoriseras (ibid.: 220). Tuğba & Odacı (2024) menar att det därför är viktigt att framtida strategier tar detta i beaktning och motverkar den ojämlikhet som finns mellan könen. Därför måste förändring ske på samhällelig nivå där vi kan jobba tillsammans för att motverka de stereotypiska sociala normer som finns om män och kvinnor (ibid.). Under de senaste tio åren har flera försök gjorts för att våld i nära relationer mot kvinnor ska minska. Detta har gjorts på internationell nivå, där nya policys har arbetats fram för att styra arbetet med våld i nära relationer med bakgrund i att åstadkomma jämlikhet mellan könen på en global nivå (Garcia et al. 2023: 10206f). På europeisk nivå har många länder skrivit under Istanbulkonventionen, som ratificerats av de länder som signerat den, där länderna binder sig till att jobba för att minska våld mot kvinnor, skydda de som blir utsatta för våld, straffa förövarna och att införa policys som verkar för detta (ibid.). FN jobbar också för att våld mot kvinnor ska få ett stopp eftersom det är ett stort hinder i målet att uppnå jämlikhet mellan könen (ibid.). Ett av FN:s mål för Agenda 2030 och hållbar utveckling är att alla typer av våld mot kvinnor och flickor i den offentliga och privata miljön ska upphöra (ibid.).

Det är också väsentligt att jobba med våldsutövaren för att kunna motverka uppkomsten av våld. Att använda sig av motiverande intervjuer har visat sig ha positiv effekt. Intervjutekniken bjuder in till att analysera sin tillvaro, valet våldsutövaren har gjort och verktyg att hantera situationer som ofta leder till brukandet av våld (Tuğba & Odacı 2024:219). Personal som arbetar med dessa män måste också beakta att vissa män som använder sig av våld kan ha vissa personlighetsdrag som gör dem mer benägna att bruka våld. Exempel på detta är emotionell dysreglering, vilket innebär att man har väldigt svårt att kontrollera sina känslor. Även faktorer som avundsjuka, paranoia, vanföreställningar, irritation som bottnar i depression eller missbruk bör tas ställning till i behandlingen (ibid.). Att mannen hyser sexistiska föreställningar där han anser kvinnor vara av lägre värde än män, blev utsatt för våld i barndomen, missbrukar, lider av psykisk ohälsa är ytterligare faktorer

som kan påverka (Yildirim & Biyik 2023:5). Dock anser författarna att den fundamentala orsaken till mäns våld mot kvinnor bottnar i de patriarkala sociala strukturerna som finns i våra samhällen där makt fördelas ojämnt mellan män och kvinnor och kvinnor diskrimineras utifrån deras kön (ibid.).

Våld mot kvinnor har en stor påverkan på kvinnors psykiska ohälsa (Heise, Ellsberg & Gottmoeller 2002; Tuğba & Odaci 2024). Som konsekvens av våldet de blir utsatta för, oavsett vilken typ av våld det är, så kan kvinnor drabbas av olika psykiska problem och/eller störningar (Heise, Ellsberg & Gottmoeller 2002; Tuğba & Odaci 2024). Våldsutsatthet kan bland annat leda till posttraumatiskt stressyndrom (PTSD), ångest, obsessive compulsive disorder (OCD), psykos och missbruk (Tuğba & Odaci 2024: 216). Ju längre våldet pågår desto större negativ påverkan har det på kvinnors psykiska välbefinnande och symptom på psykisk ohälsa ökar (ibid.). För kvinnor som blivit utsatta för våld är det två gånger så stor risk att de drabbas av depression eller utvecklar ett alkoholberoende än kvinnor som inte blivit utsatta för våld (ibid.).

2.3 “Tough on Crime” i USA och Storbritannien

“Tough on Crime” är ett perspektiv på brott och straff. Begreppet beskriver en hård syn på straff där straffet blir en sorts hämnd och något förövaren förtjänar. Motsatsen syns i den nordiska synen på brott och straff där fokuset ligger på att rehabilitera förövaren och att ge hen en andra chans. Tough on crime etablerades i USA under 1980- och 90 talet då politiker och policyförfattare skapade hårdare och striktare lagar kring straff (Baumgartner et al. 2021: 1234). Dessa nya kriminalrättsliga policier kom till följd av en stor ökning av brott som skedde mellan 1960-1995 i USA (Baumgartner et al. 2021: 1235). En stor ökning av brott påverkade allmänhetens syn på straff och invånare blev “tough on crime”, de vill ha skärpta straff för dem som utfört kriminella handlingar (Enns 2014: 868f).

Enns (2014) har forskat om hur den amerikanska befolkningens syn på straff påverkar antalet fängslade i landet. USA är det land i världen som överlägset har flest personer i fängelse per invånare och år 2018 satt drygt 200 000 människor i fängelse, dömda på livstid eller dömda till döden (Baumgartner et al, 2021: 1234). Antalet dömda som sitter i fängelse ökade från 91 per 100 000 invånare år 1972, till 506 personer per 100 000 invånare år 2007 (Enns 2014: 857f). Liknande ökning går att se i Storbritannien, som från år 1980 till 2010 dubblar antalet

intagna i fängelse (Jennings et al. 2017: 463). En våg av “penal populism” nådde Storbritannien (ibid.) där allt fler dömdes till fängelse och straffen blev längre. Författarna använder begreppet “penal populism” för att beskriva hur hårdare konsekvenser för brottslingar blir ett verktyg för politiker att mobilisera väljare (ibid.). Storbritannien börjar alltmer likna USA där straffskalorna är mycket höga och många brottslingar döms till fängelsestraff (ibid.). Jennings med kollegor (2017) har i en studie med bas i en stor mängd data insamlad via enkäter undersökt hur attityderna till att vara “tough on crime” har förändrats mellan 1938 och 2013. Studien visar att befolkningen generellt önskar att rättsväsendet stramar åt sina policyer och att denna attityd inte ändras av *policymakers*, utan är en tämligen konstant åsikt (Jennings et al. 2017: 464). För att skriva policies som är “tough on crime” förkastar policyförfattarna idén om att fängelser är till för rehabilitering (Baumgartner et al. 2021: 1236).

2.4 Brott och straff i de nordiska länderna

De nordiska länderna sticker ut i flera aspekter, både i att ha högre skatter, ett socialt skyddsnät men också färre antal fängslade än i andra i-länder (Lappi-Seppälä & Tonry 2011: 1). De nordiska länderna i författarnas bemärkelse är Sverige, Norge, Finland, Danmark och Island. Straffskalorna är mildare i samtliga länder när gärningsmännen är barn mellan 15 och 18 år, samt ner till 14 års ålder i Danmark (ibid.: 2). Varje land har sitt eget juridiska system med egna lagar, men straffsystemet har försökt koordinerats sedan det nordiska rådet bildades 1952 (ibid.: 3). Flera likheter i behandlingen av fångar och straffmätning, såsom att det är olagligt med dödsstraff (ibid.: 2). Sverige, Danmark och Finlands längsta straff är att bli dömd på livstid till fängelse, men den dömda kan efter ett antal år ansöka om att få straffet omvandlat till ett tidsbestämt straff. I Norge är det längsta straffet 21 år (ibid.: 17f). Fängelse används som straff för de allvarligaste brotten, vanligare är det att dömas till villkorlig dom eller skyddstillsyn och det allra vanligaste straffet i de nordiska länderna är böter (ibid.: 19).

Begreppet *scandinavian exceptionalism* används för att förklara de humanitära fängelseförhållandena, fokus på rehabilitering av intagna och långt färre fängslade per invånare i Finland, Norge och Sverige jämfört med andra länder (Pratt 2008:119). I Pratts studie (ibid.) inkluderas inte Danmark då författaren inte hade resurser att inkludera landet. Pratt (ibid.) menar att livskvaliteten är god i fängelser i Finland, Norge och Sverige och att straffet enbart innebär en förlust av frihet. Fängelserna i de tre länderna är små, har ofta färre

än 100 intagna och låter de intagna vara nära sitt hem och familj (Pratt 2008: 120f). Även i stängda fängelser har de intagna tillgång till tv i sin cell, sysselsättning via arbete eller högre studier och fängelserna har högre standard än de angloamerikanska (ibid.).

Studiens relevans

Denna presentation av tidigare forskning presenteras för att ge bakgrund och visa vad som redan har blivit forskat på, men också påvisa ett glapp. Vi menar att det saknas forskning på policydokument relaterat till mäns våld mot kvinnor med ett intersektionellt perspektiv.

3 Teoretiska utgångspunkter

Vi har valt att använda oss av intersektionell teori som ett övergripande ramverk för vår analys. Vi anser att teorin är användbar i relation till ämnet mäns våld mot kvinnor eftersom intersektionalitet ger oss en övergripande bild av maktstrukturer där begrepp som kön, etnicitet, sexualitet, funktionalitet, klass och ålder tas i beaktning. Alvehus (2023: 23f) förklarar hur teorin blir ett ramverk för tolkningen i en kvalitativ uppsats och kan bidra till en mer nyanserad bild av empirin, vilket vi strävar efter i vår analys. Vi anser att intersektionell teori tillsammans med begreppen maktstrukturer och genus som teori kommer ge oss en bred grund att genomföra vår analys på. Val av begreppen maktstruktur och genus har gjorts då vi anser att dessa begrepp är relevanta inom ämnet vi har valt. Maktstrukturer är relevanta då vi vill se hur mäns våld mot kvinnor påverkas på makroplan vilket kan göras med bakgrund i rådande maktstrukturer. Genus är användbart för att se uppdelning som finns gällande vad som är maskulint kontra feminint och hur det påverkar mäns våld mot kvinnor.

3.1 Intersektionell teori

Intersektionell teori handlar övergripande om hur “olika maktstrukturer och kategorier vävs samman och påverkar varandra” (Mattsson, 2021: 21). Inom intersektionalitet så tas begrepp som kön, klass, sexualitet, funktionalitet, etnicitet och ålder i beaktning när en analys av maktstrukturer görs, detta för att få en mångsidig bild och för att se den påverkan de olika begreppen har på varandra i relation till maktstrukturer (ibid.: 22). Intersektionalitet specialiserar sig på den växelverkan begreppen har på varandra (ibid.: 23). Tidigare såg man på begrepp som kön, etnicitet och sexualitet som separata begrepp, men med en intersektionell blick så ser vi hur dessa påverkar varandra och formar människors plats i

maktstrukturer på olika vis (Mattsson 2021: 23). Det vill säga, om vi ser på kvinnor, så är alla kvinnor inte lika, alla har inte samma förutsättningar och alla genomgår inte samma problem, och detta beror på kvinnans sexualitet, kön, ålder, etnicitet, klass och funktionalitet (ibid.: 22). Detta resulterar i att en kvinna beroende på exempelvis sin ålder och etnicitet har en annan erfarenhet av att vara kvinna jämfört med en kvinna i en annan ålder och av annan etnicitet (ibid.). Begreppen är sammanlänkade men kan i olika situationer vara mer eller mindre relevanta, de är kontextbundna (West & Fenstermaker 2002: 76). West och Fenstermaker använder sig av ett exempel då en svart kvinnlig juridikprofessor vill gå in i en butik i New York på 80-talet men nekas inträde på grund av sin hudfärg. I detta sammanhanget kollade den vita manliga butiksägaren på kvinnan som ville komma in i butiken och såg en svart kvinna och utifrån de intersektionella begreppen etnicitet, kön och klass bildade han sig en uppfattning baserad på hennes hudfärg och kom fram till att detta inte var en kvinna han vill ha inne i sin butik och diskriminerade henne (West & Fenstermaker 2002: 76). Exemplet visar på hur dessa begrepp påverkar varandra i olika situationer och utgör grunden till skapandet av ojämlikhet, vilket intersektionell teori vill visa på (Mattsson, 2021: 24).

3.2 Maktstrukturer

En maktstruktur kan förklaras som ett fenomen där vi i vårt samhälle delas upp i olika grupper och utifrån dessa struktureras bildas en slags hierarki, där olika grupper rangordnas och där makten de olika grupperna har varierar (Mattsson 2021: 37). De grupper som är "viktigare" än andra är de som har högre makt (ibid.). Maktstrukturer förverkligas på ett makroplan, vilket gör dem svåra att rubba på (ibid.). På individnivå upprätthåller vi omedvetet maktstrukturer eftersom våra tankar och agerande är formade av samhället vi lever i. De etablerade maktstrukturerna blir införlivade i oss eftersom det är vad som är "normalt" i samhället och vad vi växer upp med. Om vi skulle vilja förändra maktstrukturer är det essentiellt att vi som individer blir medvetna om vilka maktstrukturer vi själva är delaktiga i att upprätthålla och se dess konsekvenser, bara då kan vi aktivt bidra till att förändra dem genom att ändra vårt tankesätt och sättet vi betar oss på (ibid.). Kön och begreppen som vi tidigare nämnt under avsnittet om intersektionalitet, funktionalitet, klass, etnicitet, ålder och sexualitet samspelar när vi på makro-, meso- och mikronivå omedvetet bidrar till att upprätthålla maktstrukturer.

I sin bok beskriver Harding (1986: 52ff) hur ojämlikhet mellan könen manifesteras på tre olika nivåer. Den första nivån handlar om att det finns en tydlig ojämlikhet mellan kvinnor

och män, vilket bland annat visar sig på arbetsmarknaden (Mattsson 2021: 38). Nivå två som är den symboliska nivån handlar om hur maktstrukturer skapas genom köns olika värden vilket görs genom könsstereotyp "språk, symboler och bilder" (ibid.). I sammanhanget Harding skriver om, handlar nivå två om att utmana den symbolik i att vetenskap är ett manligt område, för att fler kvinnor ska intressera sig för vetenskapen (Harding 1986: 54). Nivå tre handlar om görandet av kön på individnivå, där vad som är stereotypiskt kvinnligt och manligt förmedlas (Mattsson, 2021: 38). Enligt Harding så är de symboliska representationerna av vad som är maskulint och feminint svåra att kombinera eftersom det som har definierats som manligt och åtråvärt är en spegling av det som är feminint och icke-åtråvärt (Harding 1986: 54). Det maskulina prioriteras medan det feminina görs av det som inte anses vara maskulint, det feminina konstrueras av "resterna" som inte var manligt kodade (Harding 1986: 54).

3.3 Genus

Genus som teoretiskt begrepp kan möjliggöra en intersektionell teori eftersom genus kan användas som ett verktyg för att se könsstrukturer (Mattsson 2021: 68), som i sin tur påverkar maktstrukturer. Med genus som teori så delar vi upp världen i två läger - maskulint och feminint. Utifrån det samhälle vi lever i idag så tillskrivs kvinnor och män olika egenskaper utifrån vad som "passar" deras kön, så skapas genus och formar oss i våra liv (Connell & Pearse 2015: 15). Enligt Connell och Pearse (2015: 20) så finns det inget naturligt feminint eller maskulint utan genus är något vi själva skapar i samhället. Författarna poängterar även att det inte bara är samhället som påverkar synen på vad som är feminint och maskulint. Utan oss själva, vi individer är också delaktiga i görandet av genus, när vi assimilerar in i de könsstereotypa förväntningarna på oss som kvinna eller man (ibid.). Genom att rätta oss efter den teoretiska genusordningen spär vi på uppdelningen av feminint och maskulint och upprätthåller den rangordning genus delar upp samhället i (ibid.). Vi gör genus när vi som kvinnor har åtsittande kläder, bär klackskor, sminkar oss, är försiktiga medan män inte spenderar lika mycket tid på sitt utseende, ropar högt framför tv:n när fotbollsmatchen är på, tar plats och ber inte om ursäkt för sitt agerande. Detta är en generalisering eftersom de flesta av oss besitter både feminina och maskulina attribut (ibid.), till exempel är det inte ovanligt för kvinnor att tycka om att träna med tunga vikter på gymmet samtidigt som hon även tycker om att sminka sig när hon ska ut på fest.

Teorin om genus bekräftar också de ojämlikheter vi har i samhället, genom det som anses vara maskulint värderas högre än feminina uttryck. I de flesta länder är det män som har mest makt, de innehar flest toppositioner inom politiken och framgångsrika företag, män är ledande inom vetenskapen och inom religionen. Vi lever i en "manlig värld", där män är på förstaplats på piedestalen och kvinnor några snäpp nedanför (Connell & Pearse 2015: 21). Män respekteras högre än kvinnor som ses som en vara för att underhålla män (ibid.). Genus är komplext och vi som människor är sällan helt och hållet det ena eller det andra när det gäller uppdelningen av vad som är feminint och maskulint. Det är viktigt att ha i åtanke när vi i vår analys använder oss av genus som teori, att vi kommer att använda en generalisering av vad som är klassiskt kodat som feminint och maskulint, men vi som skriver studien är medvetna om att detta inte alltid är fallet.

4 Metod

Vi har valt att göra en kvalitativ diskursanalys av policydokument och handböcker. Detta kommer göras med inspiration av Carol Bacchis (2009) metod "What's the problem represented to be?" (WPR) som är en metod för att analysera policy. Carol Bacchis WPR metod är en diskursanalys med tillhörande analysfrågor, det undersöker hur ett problem problematiseras, vad som inte problematiseras och hur denna representation av problemet påverkar policyn (Bacchi 2009: 1f). Bacchi själv är en diskursanalytiker som inspirerats av Foucault (ibid.: 26).

4.1 Val av metod

Studien undersöker hur 'problem' framställs vilket bäst undersöks med en kvalitativ metod. Kvalitativ metod passar bra i undersökningar för att förstå innebörder eller meningar (Alvehus 2023: 20), vilket Bacchis metod (2009) möjliggör. Forskare som utför en studie med kvalitativ inriktning kan omöjligt reda ut all komplexitet i ett socialt sammanhang eller problem, men få en förståelse och lära sig analysera (Alvehus 2023: 21).

4.2 Urval

Urvalet har gjorts genom ett målstyrt urval, där frågeställningarna styr val av empiri (Bryman 2018: 496). Ett målstyrt urval får inte blandas ihop med ett bekvämlighetsurval (Alvehus 2023; Bryman 2018) utan urvalet har gjorts med sökning efter policydokument och

handböcker som specifikt rör det sociala problemet våld mot kvinnor. Urvalet är därför också ett heterogent urval (Alvehus 2023: 99f) då vår empiri består av fyra olika sätt att se på våld mot kvinnor.

Vi fann tidigt ett intresse för att studera problemen på makronivå, att se hur samhället och länderna problematiserar dessa 'problem'. För att hitta och välja ut empiri diskuterade vi först vilka länder vi var intresserade av att jämföra. Vi ville undersöka nordiska länder och den angloamerikanska synen på brott och straff vilket ledde oss till att skriva en lista med förslag över sådana länder. För att inte riskera att förlora diskursiva detaljer genom att översätta från ett språk till ett annat togs beslutet att endast undersöka dokument på engelska, svenska, norska och danska. Vi hade även ett intresse för att undersöka material som ligger nära praktiken, såsom handböcker riktade till praktiker och policydokument som beskriver styrningen.

För att hitta empirin sökte vi på Sveriges, Danmark, Norge, Storbritanniens och USAs regerings hemsida efter policydokument om våld i nära relationer. Vi fann tidigt empiri från Norge och valde då bort Danmark. Vi hittade fyra olika policydokument som berörde begreppen *mäns våld mot kvinnor*, *våld mot kvinnor och flickor*, *könsbaserat våld* och *våld i nära relation*. Vi ville också undersöka handböcker riktade professionella som arbetar med mäns våld mot kvinnor, för att få en bild av vad som görs i praktiken. Genom sökningar på Storbritanniens regerings webbplats fann vi en handbok mot våld i nära relationer för hälso- och sjukvårdspersonal. På Socialstyrelsens webbplats fann vi en handbok som riktade sig till socialtjänsten, hälso- och sjukvården samt tandvården.

Vi var intresserade av att analysera det senaste utgivna policydokumentet. Empirin insamlad från Norge, Storbritannien och USA gavs ut mellan 2021-2023. Policydokument utgivet av den svenska regeringen är en 10-årig strategi som publicerades 2016. För att säkerställa att detta är det senaste policydokumentet relaterat till mäns våld mot kvinnor tog vi kontakt med regeringen per telefon och fick bekräftat att vår empiri är den senaste utgivna. Handböckerna är från 2023 (Socialstyrelsen, Sverige) respektive 2017 (Department of Health, Storbritannien). Nedan följer en tabell för att underlätta översikten av empirin.

Land	Typ av dokument	Utgiven av	År för publikation	Antal sidor
<i>Nordiska länder</i>				
Sverige	En nationell strategi för att förebygga och bekämpa mot mäns våld mot kvinnor*	Regeringen	2016	48
	Våld i nära relationer - Handbok för socialtjänsten, hälso- och sjukvården och tandvården	Socialstyrelsen	2023	334
Norge	Handlingsplan mot våld i nära relationer	Justis- og beredskapsdepartementet	2021	90
<i>Angloamerikanska länder</i>				
Storbritannien	Tackling violence against women and girls**	Home Office	2021	85
	Responding to domestic Domestic Abuse - A resource for health professionals	Department of Health	2017	91
USA	National strategy to end gender-based violence	The White House	2023	150

Tabell 1

* Den svenska nationella strategin återfinns i en skrivelse från regeringen som heter *Makt, mål och myndighet - feministisk politik för ett jämställt samhälle* (Regeringen 2016). Vi använder oss främst av sidorna 109-49 där den nationella strategin presenteras, men även sidorna 33-41 där problemformuleringen av mäns våld mot kvinnor presenteras.

** I *Tackling Violence against women and girls* (Home Office 2021: 13) görs läsaren uppmärksam på att delarna av strategin som rör brott, juridik och polisarbete avser England och Wales medan områdena hälsa, social omsorg och utbildning endast berör England. Vid hänvisning i denna uppsats till dokumentet *Tackling violence against women and girls* (Home

Office 2021) används likt policyförfattarna benämningen Storbritannien, om inte ett citat hänvisar specifikt till exempelvis England.

4.3 Metodens tillförlitlighet

För att genomföra vår studie har vi inspirerats av "What's the problem represented to be?"-metoden av Carol Bacchi (2009). Det är en metod som är skapad för att analysera policy. Metoden utgörs av specifika frågor som ställs till materialet. Dessa frågor finns till för att förstå underliggande diskurser kring hur "problemet" förklaras och presenteras (ibid.: 1).

Bryman (2018: 466f) beskriver hur tillförlitlighet till en studie i kvalitativ forskning kan presenteras genom att bryta ned begreppen till trovärdighet, överförbarhet, pålitlighet och konfirmation. Vi har arbetat för att uppnå trovärdighet genom att använda oss av mycket empiri genom både blockcitat och citat, och analyserat dessa med valda teoretiska ramverk. För att uppnå kriteriet om möjlighet att konfirmera vill vi nämna är att vi uppsatsförfattare är kvinnor och därmed har en viss närhet till ämnet *mäns våld mot kvinnor*. Vi medvetna om detta och har varit noggranna med att låta empirin och teorin tala för att inte några dolda bias ska påverka forskningen, som Bryman (2018: 467) menar är viktigt för öka trovärdigheten i studien.

En risk med valet av empiri var att det är olika 'problem' som representeras i policydokumenten och handböckerna. Olika 'problem' skapar olika representationer och behöver olika sorters åtgärder. Olika representationer av 'problemet' möjliggör en bredare förståelse av mäns våld mot kvinnor, vilket vårt heterogena urval tillåter (Alvehus 2023: 99f).

Vi har valt att inte översätta de engelska citat vi hänvisar till då vi inte vill riskera att en översättning till svenska förändrar diskursiva effekter. Detta görs även för att kunna öka studiens tillförlitlighet då läsaren får ta del av citaten på originalspråk (Bryman 2018: 466f). Vi använder oss även av begrepp på engelska och med bakgrund i detta anser vi att användandet av engelska citat inte stör läsningen av studien. För att undvika alltför många språk i uppsatsen har vi dock valt att översätta de norska citaten, vilket vi ansåg enklare kunde göras utan att citaten skulle riskera att förlora sitt värde. Citaten på norska återfinns i bilaga 1.

4.4 Bearbetning och analys

Bearbetningen av materialet påbörjades med läsning av samtlig empiri för att få en uppfattning om mängden empiri, språk och struktur. För att förstå hur analysen gått till följer en tydligare beskrivning av hur vi inspirerats och valt att använda oss av WPR-metoden.

WPR-metoden

WPR-metoden (Bacchi 2009:1f) består av sex analysfrågor och till denna studie har tre frågor valts ut, eftersom de kändes mest relevanta för att kunna besvara studiens frågeställningarna.

Valet av att välja ut tre specifika frågor av sex ur Bacchis WPR-metod (2009) påverkar analysen då frågorna har olika karaktär och ställer sig olika kritiskt till materialet. Vi är medvetna om detta och kommer försöka se dessa frågor mer objektivt för att låta empirin och teorin ta plats. Vi valde ut analysfrågor som skulle bidra till att besvara våra frågeställningar.

Dessa tre är fråga 1, 4 & 5 enligt Bacchis (2009: 2) ordning. Frågorna är:

- Vad är problemet som representeras i den specifika policyn?
- Vad problematiseras inte i denna problemformulering? Var är tystnaderna? Kan vi tänka på 'problemet' på ett annat sätt?
- Vilka effekter produceras genom denna representation av problemet?

Vidare följer en djupare beskrivning av analysfrågorna.

- *Vad är problemet som representeras i den specifika policyn?*

(“What’s the ‘problem’ [...] represented to be in a specific policy?”)

Den första frågan används för att tydliggöra vad problemet representeras vara. Eftersom WPR-analysen hävdar att varje ‘problem’ som beskrivs i policyn skildras på ett särskilt sätt utifrån vad den som skriver tycker är problematiskt (Bacchi, 2009: 2f) och då är första steget i modellen att kartlägga hur problemet representeras i den specifika policyn som vi ska analysera i vår studie. Enligt Bacchi kan vi med detta tankesätt utmana vår bild av att policy endast används som problemlösning där problemet själv inte inkorporeras i policyprocessen och istället se att problemet “görs” i förhållande till hur policyn beskriver fenomenet (ibid.).

- *Vad problematiseras inte i denna problemformulering? Var är tystnaderna? Kan vi tänka på 'problemet' på ett annat sätt?*

(“What is left unproblematic in this problem representation? Where are the silences? Can the ‘problem’ be thought about differently?”)

Denna fråga syftar till att kritiskt granska hur problemet beskrivs i policyn. Att ställa sig denna fråga ger oss möjlighet att upptäcka komplexiteten hos problemet som presenteras och ger oss en mer omfattande bild av fenomenet (Bacchi 2009: 12f). Vi vill undersöka vad som inte blir problematiserat, dvs vad policyn missar genom sin inramade definition av "problemet" (ibid.). Dikotomier används för att dela upp problem i två sidor, t ex offentligt/privat, sanning/lögn, lagligt/olagligt. Dikotomier kan användas för att förenkla ämnen och denna förenkling kan synliggöra vad som inte representeras gällande 'problemet' (ibid.).

- *Vilka effekter produceras genom denna representation av problemet?*

("What effects are produced by this representation of the 'problem'?")

WPR-metoden utgår från att det finns någon typ av svårighet som påverkar vissa grupper mer än andra som konsekvens av hur vissa problem beskrivs men det är svårt att se ett mönster i dessa händelser. Därför är det viktigt att analysera problembeskrivningen med sakliga ögon för att kunna upptäcka vilka svårigheter som finns och hur dessa kan komma att påverka människor, vissa positiva, andra negativa, för att kunna se vad som skulle kunna göras annorlunda i problemformuleringen för att undvika detta (Bacchi 2009:15). För att kunna göra detta konkret behöver vi uppmärksamma de konsekvenser en problemformulering har.

Analysprocessen

Bearbetningen av materialet har gjorts i kombination av att besvara ovanstående tre utvalda frågor i Bacchis WPR-metod (2009) och ett tematiserande av empirin. Analysprocessen har till en början följt en tematisk analys, där forskaren studerar teman, såsom kategorier som bidrar till en förståelse av materialet (Bryman 2018: 702f). Vi har letat efter teman som hjälper till att besvara analysfrågorna såsom exempelvis *åtgärder, våldets påverkan på kvinnors hälsa samt särskild sårbarhet*. Vi letade även efter repetitioner, vilket beskrivs som återkommande teman (Bryman 2018: 704f). Därefter påbörjades besvarandet av analysfrågorna som bidrar till besvarandet av frågeställningarna. Analysen har delats upp i två delar, först en analys av policydokumenten och sedan en analys av handböckerna. Uppdelningen av analysen har gjorts då policydokumenten beskriver hur styrningen av 'problemet' ska skötas på makronivå samt genom att presentera åtgärder medan handböckerna ska handleda yrkesverksamma i praktiken att arbeta med 'problemet'. I den avslutande diskussionen jämfördes svaren på analysfrågorna för att skapa en helhetlig bild.

4.5 Forskningsetiska överväganden

Omsorgsetiken betonar vikten av att vi som genomför studien bör vara medvetna om hur vår bakgrund påverkar vår syn på olika fenomen (Eldén 2020: 54). Vår bakgrund, som inkluderar, kön, etnicitet, ålder och barndom, kommer påverka vårt val av forskningsområde och hur vi ser på fenomenet vi undersöker (ibid.: 70). I vår studie strävar vi efter att vara så objektiva som möjligt och använder oss av omsorgsetiken för att förhålla oss till vårt forskningsområde mäns våld mot kvinnor. Bryman (2018) beskriver att en studie aldrig kan göras i ett “moraliskt vakuum”, det går inte att undvika att vilka vi är som personer kommer att påverka hur vi ser på saker och ting inom vårt forskningsområde, i alla fall när det gäller forskning inom samhällsvetenskapen (Bryman 2018: 189).

För oss personligen spelar vårt kön som kvinnor in hur vi ser på fenomenet våld i nära relationer. Vi kan objektivt se att både män och kvinnor kan vara både våldsutövare eller den våldsutsatta men vi har valt att fokusera på det våld som män utför mot kvinnor. Detta på grund av att det våld män utsätter kvinnor för är grövre och mer systematiskt (Socialstyrelsen 2023: 23) och att män mördar betydligt fler kvinnor som de har eller har haft en relation med än vice versa (Socialstyrelsen 2023: 85), vilket vi anser gör att valet av fokus för denna studie är relevant. Det är även viktigt att notera att vi som kvinnor relaterar till detta ämne på ett annat sätt än kanske en man hade gjort eftersom vi själva tillhör den grupp som är särskilt sårbar för att bli utsatt för våld. Vårt kön som kvinnor formar alltså hur vi ser på fenomenet och vår position i samhället som kvinnor utifrån de maktstrukturer vi lever inom påverkar vår objektivitet.

Gällande vår empiri har vi använt oss av nationella strategier och handböcker som vi har funnit på respektive länders officiella hemsidor. Vi har utifrån fyra kriterier i Eldéns bok (2020: 118) kommit till slutsatsen att vi inte behöver ha något informerat samtycke från regeringarna som är ansvariga utgivare av materialet eftersom:

- 1) materialet har vi funnits genom att googla, det vill säga det finns tillgängligt för vem som helst genom en sökning på internet
- 2) det krävs inget lösenord för åtkomst till materialet
- 3) inte innehåller sensibel information
- 4) att det inte finns speciella regler för användandet av materialet som inhämtats

5 Analys och resultat

Analysens disposition följer de tre utvalda frågorna ur Bacchis WPR-metod (2009). Dessa frågor är:

- Vad är 'problemet' som representeras i den specifika policyn?
- Vad problematiseras inte i denna problemformulering? Var är tystnaderna? Kan vi tänka på 'problemet' på ett annat sätt?
- Vilka effekter produceras genom denna representation av 'problemet'?

Under metodavsnittet beskriver vi hur de olika länderna har utformat en policy om att minska våld. Det alla policydokument har gemensamt är att de handlar om våld mot kvinnor. Ett dokument handlar enbart om våld i nära relationer, övriga tre dokument handlar också om våld i nära relationer men inkluderar dessutom annat våld kvinnor kan utsättas för, exempelvis trafficking. Efter analysen av policydokumenten följer en analys av de två handböckerna som enbart handlar om våld i nära relationer. En övergripande analys av samtlig empiri görs under rubriken avslutande diskussion.

5.1 Vad är problemet som representeras i den specifika policyn?

Policydokumenten presenterar och representerar olika 'problem'. För en överblick av vilket 'problem' respektive lands policydokumenten presenterar, se tabell 2.

Sverige	Norge	USA	Storbritannien
Mäns våld mot kvinnor	Våld i nära relation	Könsbaserat våld (<i>Gender-Based Violence</i>)	Våld mot kvinnor och flickor

Tabell 2

Sverige

Den svenska strategin skapades "För att stärka förutsättningarna att nå det jämställdhetspolitiska delmålet att mäns våld mot kvinnor ska upphöra" (Skr. 2016/17:10: 109). Strategin fokuserar på en tydligare styrning från regeringen i arbetet mot mäns våld mot kvinnor och samverkan mellan myndigheter (ibid.: 118). Strategin är uppbyggd på fyra politiska målområden vilka är - förebyggande arbete, förbättrad kunskap, effektivare brottsbekämpning och förbättrat upptäckande arbete (ibid.: 118). Mäns våld mot kvinnor

beskrivs som: “[...] ett allvarligt och omfattande samhällsproblem som orsakar stort fysiskt och psykiskt lidande. Det är den yttersta konsekvensen av den maktobalans som råder mellan kvinnor och män” (Skr 2016/17:10: 33). Föregående citat kan kopplas till intersektionell teori (Mattsson 2021: 38) som utifrån de maktstrukturer som finns i samhället anser att kön har olika värden. Intersektionell teori undersöker hur flera faktorer såsom kön, klass och etnicitet påverkar och formar maktstrukturer (ibid.: 21f). Beroende på vilken etnicitet en kvinna har eller vilken klass hon tillhör påverkar det ytterligare hennes status som kvinna i samhället och hennes position inom maktstrukturer (ibid.).

Norge

Den norska handlingsplanen inleds med: “Våld i nära relationer är ett av de största hindren för att nå målet om jämställdhet.” (Justis- og beredskapsdepartementet 2021: 14). Både kvinnor och män utsätts för våld i nära relation, men policydokumentet beskriver faktorer i citat nedan som kan öka risken för våldsutsatthet:

Enskilda personer kan löpa större risk än andra för att bli utsatt för våld i nära relation, och faktorer som påverkar risken kan också påverka vilka former av våld man utsätts för. Kön är en viktig riskfaktor. Kvinnor utsätts i större grad än män för allvarligt och upprepat våld. I tillägg kan ålder, etnicitet, funktionsnedsättningar, könsuttryck, könsidentitet och sexuell läggning påverka risken. [...] Flera av dessa faktorerna kan samverka och bidra till ökad risk. (Justis- og beredskapsdepartementet 2021: 18)

Ovanstående citat reflekterar ett intersektionellt synsätt, där sista meningen bekräftar hur flera aspekter tillsammans kan skapa en ökad risk för att utsättas för våld. Denna handlingsplan är inte skriven utifrån ett särskilt perspektiv, men ovanstående citat kan tolkas vara intersektionellt eftersom kvinnors utsatthet i samhället påverkas av begrepp som ålder, etnicitet och funktionsnedsättningar vilket kan relateras till vad Mattsson (2021: 22f) beskriver.

USA

USAs nationella strategi om att utplåna könsbaserat våld inkluderar våld i nära relation men även annat våld människor utsätts för under sin livstid (The White House 2023: 13). När det beskrivs vilka som utsätts kommer följande citat:

While people of all genders may experience GBV, the term is most often used to describe violence that disproportionately impacts women and girls, as well as lesbian, gay, bisexual, transgender, queer, and intersex (LGBTQI+) persons (The White House 2023: 13).

Ovanstående citat understryker att kvinnor och LGBTQI+personer i större utsträckning än män utsätts för könsbaserat våld. The White House (2023: 14) beskriver att könsbaserat våld behöver fler specificerade policydokument och program som exempelvis riktar sig mot trafficking. Under avsnittet “Guiding principles” beskrivs hur:

This Plan highlights the importance of an intersectional approach that addresses the impact of overlapping forms of discrimination and bias against GBV survivors on the basis of gender, sex, gender identity, sex characteristics, sexual orientation, race, ethnicity, religion, age, disability, geographic location, national origin, immigration or citizenship status, socioeconomic circumstance, medical condition or status, or other factors. ([Sic!] The White House 2023: 23).

Citatet korrelerar med Mattssons (2021: 22) beskrivning av intersektionell teori som tar ovanstående faktorer i åtanke när maktstrukturer etableras i samhället. Att strategin är skriven med intersektionalitet som teoretiskt ramverk ger läsaren en inblick av hur olika faktorer i en persons liv korrelerar och påverkar risken att bli utsatt för könsbaserat våld. Citatet understryker att fler faktorer än kön kan bidra till en ökad risk för våldsutsatthet.

Storbritannien

Strategin från Storbritannien presenterar ‘problemet’ våld mot kvinnor och flickor som:

[...] ‘violence against women and girls’ refers to acts of violence or abuse that we know disproportionately affect women and girls. Crimes and behaviour covered by this term include rape and other sexual offences, domestic abuse, stalking, ‘honour’-based abuse (including female genital mutilation, forced marriage, and ‘honour’ killings), as well as many others, including offences committed online. While we use the term ‘violence against women and girls’, throughout this Strategy, this refers to all victims of any of these offences. (Home Office 2021: 8).

Våld mot kvinnor och flickor är ett paraplybegrepp som omfattar flera former av våld vilka presenteras i citatet ovan. Inför skapandet av detta policydokument gjordes en stor undersökning för att studera problemområdet (Home Office 2021: 11). En enkät har skickats ut till invånare i England och Wales för att undersöka synen på våld mot kvinnor och flickor. Ytterligare en enkät skickades ut till tidigare våldsutsatta kvinnor för att få en uppfattning om deras erfarenheter av möjlighet till hjälp och upplevelse av den rättsliga processen. Totalt har 180 000 personer svarat på enkäterna vilket har lagt grunden till utformningen av policydokument (ibid.) och hur problemet representeras.

Våldets påverkan på kvinnors hälsa

Likt hur det redogörs för våldets påverkan på kvinnors psykiska hälsa i avsnittet om tidigare forskning (Tuğba & Odacı, 2024: 211), är det ett tema som presenteras på olika sätt i samtliga policydokument. I *Tackling Violence against women and girls* (Home Office 2021: 20) beskrivs hur våld mot kvinnor påverkar både kvinnans fysiska och psykiska hälsa negativt: “a detrimental effect on mental health: this may be short or long-term and could include anger and frustration, decreased self-esteem, depression, anxiety, post-traumatic stress disorder and a loss of identity” (ibid.). Den svenska regeringen menar att “Det finns starkt stöd i forskningen om sambandet mellan våldsutsatthet och ohälsa” (Skr 2016/17:10: 112). Vidare beskrivs det hur forskning bekräftar att våld påverkar psykisk och fysisk hälsa på både kort och lång sikt (ibid.: 112f). Utsatta för *könsbaserat våld* har en större risk för att utsättas för: “negative mental health outcomes such as depression, anxiety, eating and substance use disorders, post-traumatic stress disorder (PTSD), and suicide attempts.” (The White House 2023: 20).

I *Frihet fra vold* (Justis- og beredskapsdepartementet 2021: 17) beskrivs det hur psykiskt våld “kan vara lika skadligt för en persons hälsa som konkreta våldshandlingar”. Det beskrivs också ett antal fysiska och psykiska konsekvenser som våld i nära relation kan få, såsom allvarliga och långvariga fysiska och psykiska sjukdomar som posttraumatisk stress, ångest, depression, missbruk, mat- och sömnsvårigheter, självskaðebeteende och självmordstankar. (ibid.)

Det återkommer i samtliga strategier hur våldet påverkar kvinnors hälsa på lång och kort sikt. I tidigare forskning nämns posttraumatiskt stressyndrom och ångest som konsekvenser av våld (Tuğba & Odacı, 2024: 216) vilket specifikt tre av strategierna nämner (Norge, Storbritannien och USA). Strategin publicerad av Sveriges regering beskriver inte specifika sjukdomar, men bekräftar sambandet mellan utsatthet av våld och ohälsa.

Förebyggande insatser

Samtliga policydokument har mål- och insatsområden som har likheter och skillnader. Det första målområdet i dokumenten beskriver planer för åtgärder i preventivt arbete. Den svenska regeringens strategi om mäns våld mot kvinnor planerar sitt förebyggande arbete enligt följande citat:

Strategins första målsättning handlar om att i högre grad förhindra att våld över huvud taget uppstår samt att förmå män och pojkar som utövar våld att upphöra med det. Den avser både

insatser som riktas till hela befolkningen [...] Här ingår även insatser som syftar till att minska antalet möjliga tillfällen att utöva våld (s.k. situationell prevention), såsom åtgärder i utformningen av stadsmiljöer. (Skr 2016/17:10: 120).

Citatet lyfter fram män och pojkar som förövare och att det behövs särskilt riktade insatser för att dessa våldsutövare ska upphöra att bruka våld. Det är inte enbart dem som brukar våld som inkluderas av åtgärderna, "hela befolkningen" inkluderas i arbetet att motverka mäns våld mot kvinnor, något som Tuğba & Odacı (2024: 220) beskriver är viktigt för att säkerställa en förändring i samhället. En samhällelig förändring är ett steg i att uppnå ett av Agenda 2030:s mål, att alla typer av våld mot kvinnor och flickor ska upphöra (alla typer av våld mot kvinnor och flickor upphöra (Garcia et al. 2023: 10206f).

USAs förebyggande arbetet ska bland annat göras genom mer forskning kring könat våld och ökad kunskap om könat våld i samhället (The White House 2023: 27f). Utöver åtgärderna med fokus på ytterligare forskning, är många åtgärder riktade till bemötande och möjlighet till återhämtning och säkerhet för de som utsatts för könsbaserat våld. Exempel på dessa målområden är "reduce housing and economic barriers for survivors" (ibid.: 9) vilket speglar användningen av det intersektionella perspektivet. Mattsson (2021: 23) beskriver enligt intersektionell teori hur kön och faktorer såsom etnicitet, ålder, funktionalitet och klass tillsammans kan öka risken för utsatthet. The White House (2023: 9) planerar för åtgärder som specifikt riktar sig till våldsutsatta med sämre ekonomi eftersom det är en faktor som annars minskar möjligheten att få hjälp.

Vidare planeras det i policydokumentet att arbeta med normer:

Promote social norms that protect against violence by engaging influential adults and peers in families, schools, and communities to promote positive social norms that are intolerant of violence, and by disrupting experiences or societal messages that tend to normalize violence. (The White House 2023: 29)

Likaså beskriver Home Office (2021) problematik kring normer i nedanstående citat:

In terms of over-arching social norms, societies that condone violence and inequality are associated with an increased risk of violence against women and girls. Effective prevention must include early intervention to attempt to influence these values in childhood and adolescence, as well as shifting social norms to become less accepting of violence and inequality. (Home Office 2021: 34).

Den amerikanska och den brittiska strategin problematiserar normer som syns i ovanstående två citat. Det finns normer i samhället, som barn lär sig följa under uppväxten, som upprätthåller maktstrukturer (Mattsson 2021: 37). Kön är ett exempel på ett begrepp som samspelar vid upprätthållandet av maktstrukturer (ibid.). Ojämligheter mellan kvinnor och män synliggörs genom tre nivåer (Harding 1986: 52ff). Det finns en ojämlikhet mellan könen som förklaras av första nivån, genom exempelvis skillnader mellan kvinnor och män på arbetsmarknaden (Mattsson 2021: 38). På den andra nivån förstås det hur könets värde och kön i sig bidrar till formandet av maktstrukturer genom könsstereotypiska beteende och språk. Tuğba & Odacı, (2024: 219) har en önskan om att framtida policydokument beskriver och motverkar stereotypa sociala normer vilket dessa två policydokument gör.

I forskningsläget beskrivs hur våld mot kvinnor behöver bekämpas på olika sätt (Tuğba & Odacı 2024: 219). Regeringen i Storbritannien beskriver olika förebyggande insatser (Home Office 2021: 45). 5 miljoner pund investeras av the Home Office till "Safety of Women at Night Fund" för att bidra till att kvinnor ska känna sig trygga i offentliga rum. Det finns förslag om utbildningsprogram i skolor som berör våld mot kvinnor och flickor, hälsosamma förhållanden och konsekvenser av våld (ibid.). Dessutom planeras det för att rikta stöd till tonåringar i risk för att utsättas för eller utsätta andra för våld (ibid.). Även i policydokumentet utgivet av Justis- och beredskapsdepartementet (2021:25) beskrivs det hur det första insatsområdet är förebyggande arbete för att motverka våld. I Norges handlingsplan beskrivs 10 åtgärder under denna rubrik, bland annat att "Vidareutveckla utbildningsprogrammet «tidigt in»" (ibid.: 28) där professionella inom kommunen som träffar småbarnsföräldrar och gravida får möjlighet att diskutera missbruk, psykisk hälsa och våld. Andra åtgärder som planeras för ett förebyggande arbete är att "Stärka kompetensen i barnomsorgen om våld och övergrepp" (ibid.: 29) och "Utarbeta en övergripande strategi för en helhetlig och planerad utveckling av arbetet riktat mot våldsutövare och förövare" (Justis og- beredskapsdepartementet 2021: 31). Dessa förebyggande insatser bekämpar våld mot kvinnor med olika sorters åtgärder precis som Tuğba & Odacı (2024: 219) beskrivs vara nödvändigt.

Brott och straff

The Home Office skriver i sitt avsnitt "pursuing perpetrators" att: "[...] perpetrators of all forms of violence against women and girls must be brought to justice and receive tougher sentences" (Home Office 2021: 62). Home Office argumenterar alltså för hårdare straff och

ett rättssystem som våldsutsatta kan känna tillit till, då flera våldsutsatta respondenter upplevde att deras förövare fått ett för mildt straff (Home Office 2021: 64). The White House (2023: 61) beskriver vikten av att stötta våldsutsatta under rättsprocessen. En strategi som nämns för att göra detta är genom att “[...] holding perpetrators accountable [...]” (The White House 2023: 61) genom att skapa tillvägagångssätt att utreda anställda inom rättsväsendet som anklagas för tjänstefel. Övriga strategier och mål under rubriken “legal and justice systems” (ibid.: 55ff) är centrerade kring den våldsutsatta genom att utöka sätt att söka hjälp, att skydda den våldsutsatta i den kriminalrättsliga processen och synliggöra vad som hindrar våldsutsatta att söka hjälp.

2022 återautoriserades USAs “violence against women act” av president Joe Biden (The White House 2023: 16f), som innehåller punkten “Strengthening federal criminal laws and jurisdiction over acts of GBV” (ibid.). Avsaknaden av åtgärder riktade mot förövaren kan bero på att de återfinns i ‘violence against women act’ som det sporadiskt hänvisas till i strategin. En våg av penal populism spred sig i både USA och Storbritannien när brottsligheten ökade, vilket ledde till att fler fängslades och allmänheten önskade fler och längre fängelsestraff (Baumgartner et al. 2021; Enns 2014; Jennings et al. 2017). Detta beskriver begreppet “tough on crime” som innefattar en önskan från invånarna att döma brottslingar hårdare (Jennings et al. 2017: 463). I *Tackling violence against women and girls* (Home Office 2021: 64) tar policyförfattarna respondenternas åsikter om straff i beaktning i formandet av policyn. Strategin från The White House (2023: 61) reflekterar inte en lika tydlig syn på “tough on crime”, vilket kan grunda sig i en minskning av “tough on crime” eller att ämnet brott och straff finns i andra policydokument såsom exempelvis ‘violence against women act’ (ibid.: 16f).

I kontrast till “Tough on crime” syns i den svenska regeringens strategi en diskurs som reflekterar scandinavian exceptionalism med lägre straff och rehabilitering (Pratt 2008: 119).

Enligt den nationella samordnaren mot våld i nära relationer (SOU 2014:49) kan Polismyndighetens förebyggande insatser mot upprepat våld mot kvinnor och barn på flera sätt utvecklas, t.ex. genom att motivera förövare till förändring och att i högre grad arbeta underrättelsebaserat. Med bättre kunskap och metoder bör Polismyndigheten i större utsträckning kunna förebygga och därmed minska upprepad utsatthet för våld (Skr 2016/17:10: 140).

Citatet ovan ger förslag på att motivera våldsutövare att ändra sitt beteende, som härleder en förståelse att förövare kan förändras. Motivering till förändring är en del av rehabiliteringen, som är en central del av scandinavian exceptionalism (Pratt 2008: 119). *Frihet fra vold* (Justis- og beredskapsdepartementet 2021: 53) presenterar ett tiotal åtgärder under rubriken "Effektivt skydd och straffrättsligt åtal". En åtgärd i handlingsplanen är därför "Före domstolen att överväga införandet av kontaktförbud med elektronisk övervakning (omvänt våldsalarm) i fall av partnervåld" (Justis- og beredskapsdepartementet 2021: 54). Andra åtgärder som föreslås under avsnittet är att undersöka hur ofta adressblockering används, evaluera stödcenter för våldsutsatta samt undersöka och redigera regler kring barnförhör och andra särskilt sårbara (ibid.: 54ff). I ovanstående åtgärder syns den skandinaviska synen på brott och straff, genom att se andra lösningar till straff såsom kontaktförbud och adressblockering istället för fängelse (Lappi-Seppälä & Torny 2011: 18f).

Sammanfattning

För att återkoppla till analysfrågan i detta avsnitt, som också är den första frågeställningen, där det undersöks hur 'problemet' presenteras i policydokumentet, presenteras 'problem' på olika sätt. Av detta avsnitt fås först en förståelse för hur 'problemet' presenteras, med olika 'problem' som rör våld. 'Problemen' presenterar liknande konsekvenser för kvinnors hälsa. Det går också att förstå att problemrepresentationerna har en koppling till "tough on crime" respektive scandinavian exceptionalism.

Våld i nära relation presenteras som ett stort hinder för att Norge ska bli jämställt (Justis- og beredskapsdepartementet 2021: 14) och kön beskrivs vara en riskfaktor då kvinnor utsätts för mer allvarligt och upprepat våld än män (ibid.: 18). Åtgärderna i handlingsplanen riktar sig till både män och kvinnor, både som våldsutsatta och våldsutövare. En del åtgärder riktar sig till en "gärningsperson" som är ett könsneutralt ord för den som utövar våld. Åtgärder bidrar med en representation av problemet som något som behöver förebyggas tidigt, exempelvis genom samtal om våld med nyblivna och kommande föräldrar (ibid.: 28).

Våld mot kvinnor och flickor (Home Office 2021) presenteras som ett brett problem som inkluderar flera typer av våld. Åtgärderna som presenteras grundas i information från enkätsvar som samlats in från våldsutsatta invånare och invånare i England och Wales för att se befolkningens syn på 'problemet'. 'Problemet' presenteras upprätthållas genom normer som möjliggör våld och ojämlikhet (ibid.: 34). Ett förebyggande för att minska våld mot

flickor och kvinnor i offentliga rum behöver ske för att öka tryggheten hos denna grupp (Home Office: 45). Ungdomar ses som personer i risk för att utöva och utsättas för våld vilket ska motverkas genom utbildning av våld mot kvinnor och flickor i bland annat skolan (ibid.: 45).

Könsbaserat våld är ett 'problem' som berör alla kön, men främst påverkar det oproportionellt kvinnor och lgbtqi+personer. Män utför oftast könsbaserat våld och de allvarligare formerna av våldet (The White House 2023: 14). 'Problemet' presenteras med ett intersektionellt perspektiv där faktorer som kön, etnicitet och ålder påverkar utsattheten (The White House 2023: 23). 'Problemet' kan förebyggas genom att förespråka hälsosamma normer i bland annat i skolan och föreningslivet (ibid.: 29) samt betonas vikten av mer forskning för att kunna skapa åtgärder som hjälper individer som upplevt könsbaserat våld.

I den svenska regeringens strategi presenteras mäns våld mot kvinnor som ett samhällsproblem skapat av maktobalansen mellan kvinnor och män (Skr 2016/17:10: 109). Att mäns våld mot kvinnor är ett samhällsproblem beskrivs och representeras genom åtgärder till hela befolkningen och förändringar av offentliga rum. Män och pojkar presenteras som förövare (Skr 2016/17:10: 120).

5.2 Vad problematiseras inte i denna problemformulering? Var är tystnaderna?

Kan vi tänka på 'problemet' på ett annat sätt?

Den andra frågan som används från Carol Bacchis WPR-metod undersöker vad som inte blir problematiserat i policydokumentens representation av 'problemet'. Bacchi (2009: 13) menar att dikotomier kan vara ett sätt att se vad som inte problematiseras. För att undersöka vad som inte tas upp i representationen av 'problemet' undersöks vad som representeras i en policy men inte i nästa.

Sverige

I både strategin publicerad av the White House (2023) och Home Office (2021) planeras det för åtgärder mot våld på arbetsplatser. Ett exempel på vad som planeras är "[...] **a new proactive duty on employers to take action to prevent their employees from experiencing sexual harassment** [...]" ([Sic!] Home Office 2021: 48). I strategin utgiven av den svenska regeringen beskrivs inga planerade åtgärder för att motverka mäns våld mot kvinnor på

arbetsplatsen. Ett mål i Agenda 2030, som beskrivs i forskningsläget, är att nå jämställdhet mellan män och kvinnor (Garcia et al. 2023: 10206f). Ett hinder för att nå jämlikhet är våldet mot kvinnor och det måste få ett slut både i den offentliga och privata miljön (Garcia et al. 2023: 10206f). Under rubriken "Omfattningen av mäns våld mot kvinnor" (Skr 2016/17:10: 34) presenteras statistik från en undersökning genomförd av Arbetsmiljöverket 2015, som visar på att 19% av kvinnorna i undersökningen varit utsatta för våld eller hot under det senaste året på sin arbetsplats. Statistiken som presenteras problematiseras men utsatheten på arbetsplatsen planeras inte att åtgärdas i strategin för att bekämpa och förebygga mäns våld mot kvinnor (Skr 2016/17:10: 34).

Norge & Storbritannien

I *Frihet fra vold* väljer Justis- och beredskapsdepartementet (2021) inte att inkludera makt som perspektiv. Begreppet *makt* används fyra gånger i *Frihet fra vold* (Justis- og beredskapsdepartementet 2021). Ett exempel på användandet är "Många upplever diskriminering, marginalisering och maktlöshet i mötet med offentliga tjänster" (ibid.: 60). De övriga tre gångerna nämns det i samband med maktposition i samiska samfund (ibid.: 61), maktskillnader för personer med funktionsvariationer i behov av stöd och hjälp (ibid.: 20) samt vid ansökan om ekonomiskt bistånd (ibid.: 45). Ordet makt används endast en gång i *Tackling violence against women and girls* (Home Office 2021: 77), i relation till att undersökningsledare bör ha ökad makt. Detta visar på att Home Office (2021) inte heller väljer att problematisera makt i relation till 'problemet' *våld mot kvinnor och flickor*. Maktstrukturer skapas på en makronivå, och upprätthålls av individer medvetet eller omedvetet (Mattsson 2021: 37). Harding (1986: 52ff) beskriver att ojämlikhet mellan kön kan visualiseras med hjälp av tre nivåer. En distinkt ojämlikhet mellan kvinnor och män, återfinns bland annat på arbetsmarknaden (Mattsson 2021: 38). I forskningsläget beskrivs den huvudsakliga andledningen till mäns våld mot kvinnor genom patriarkala strukturer där män har högre status än kvinnor och makten fördelas ojämlikt (Yildirim & Biyik 2023: 5). Under problemformuleringen i denna studie beskrivs hur makt och kontroll är två drivkrafter för våldsutövaren (NCK 2024b).

USA

Åtgärderna som beskrivs i *National strategy to end gender-based-violence* (The White House 2023) berör i stor utsträckning behovet av forskning och under varje insatsområde planeras det för ytterligare forskning. Specifikt vill policyförfattarna skjuta till medel för att forska och

samla in data om “[...] trauma-informed and survivor-centered approaches to GBV” (ibid.: 34) då alla våldsutsatta har olika upplevelser. The White House (2023: 34) menar att “there are significant gaps in the research” men utan att vidare problematisera detta. En till aspekt som inte beskrivs i en större utsträckning är hur det förebyggandet kan se ut innan våldet har skett. Aspekter som att motverka våldsamma normer och utbilda barn och ungdomar i skolan om könsbaserat våld nämns (The White House 2023: 29), men inga åtgärder är planerade för att förebygga våld i exempelvis det offentliga rummet.

5.3 Vilka effekter produceras genom denna representation av ‘problemet’?

Fokuset för studien är frågan om hur ‘problemet’ representeras (se avsnitt 5.1). Ovanstående analysfråga undersöker vilka effekter som produceras av dessa representationer. Bacchi (2009: 15) menar att vissa individer i sociala grupper påverkas mer negativt av problemrepresentationer än andra. Därav vikten att analysera effekterna av ‘problemet’, som kan bli positiva för en grupp eller individ och negativ för en annan (ibid.).

Effekten av representationen av genus

Genus är ett begrepp som delar upp egenskaper som maskulina och feminina. Det maskulina och feminina upprätthålls och formas av hur individer gör genus, genom exempelvis könsstereotypisk klädsel och beteende (Connell & Pearse 2015: 15). Genus kan ses som ett verktyg för att identifiera hur stereotypa kvinnliga och manliga ting/egenskaper påverkar maktstrukturer (ibid.). Samtliga ‘problem’ som representeras berör genus på ett eller annat sätt. Representationen av mäns våld mot kvinnor får en tydlig effekt i relation till genus, där uteslutande män och pojkar ses som förövare (Skr 2016/17:10: 120). Det blir alltså genom denna formulering en maskulin egenskap att bruka våld och därmed kvinnligt betingat att utsättas för våld. I avsnittet om förövare i *Tackling violence against women and girls* beskrivs förövaren i de flesta fall som en man, men att kvinnor också kan vara förövare (Home Office 2021: 62). Av de som åtalades för brotten stalking, sexuella övergrepp och brott inom våld i nära relation i Storbritannien år 2020 var över 90 % män (ibid.). I USAs nationella plan (The White House 2023: 14) understryks att män är förövare i de flesta fall av könsbaserat våld, och specifikt de allvarligaste formerna av våld. I kontrast till tidigare nämnda strategier beskrivs den som utövar våld som “gärningsperson” i *Frihet fra vold* (Justis- och beredskapsdepartementet 2021: 19). Denna representation av förövaren som i de flesta fall är

en man späder på samhällets uppdelning utifrån genus, vad som ses som kvinnligt och manligt och bilden av vem som är den stereotypa förövaren.

Effekten åtgärderna representerar

En effekt problemformuleringen Justis- och beredskapsdepartementets policy (2021) får av att inte representera makt och män som faktorer till 'problemet', är att åtgärderna inte riktar sig specifikt till män eller tar hänsyn till hur makt påverkar våld mot kvinnor. I kontrast till policydokumentet från Justis och beredskapsdepartementet (2021) dedikeras en sida i den svenska regeringens strategi till åtgärder mot våldutövande män (Skr 2016/17:10: 129f). Vem våldsutövaren beskrivs som ger tydligt skilda effekter på åtgärderna, genom antingen riktade åtgärder till män eller åtgärder som är mer övergripande. The White House (2023: 11) ska lägga mycket resurser på ny forskning där effekten blir att datan senare kan användas för att skapa nya policydokument och förslag till åtgärder. Home Offices (2021) representation av 'problemet' ger effekten att hårdare lagstiftning bör införlivas. Den svenska regeringens (Skr. 2016/17:10) representation påverkar främst männen med riktade åtgärder, men våldsutsatta kvinnor kommer också få starkare skydd och stöd.

5.4 Vad är 'problemet' som representeras i handböckerna?

I följande avsnitt analyseras den svenska handboken från Socialstyrelsen och den brittiska handboken från Department of Health som fokuserar på våld i nära relation.

Våldsutövaren

Den svenska handboken utgiven av Socialstyrelsen tar utgångspunkt i att våld i nära relationer är något som män till största del utsätter kvinnor för och att "våldet är ett jämställdhetsproblem" (Socialstyrelsen 2023: 22). Socialstyrelsen tar ställning till att våld i nära relationer är ett fenomen som påverkas av ojämlikheten mellan könen. Detta görs igen i Socialstyrelsens handbok, avsnitt 1.1.3 Hedersrelateratvåld genom formuleringen, "hedersrelaterat våld har, precis som mäns våld mot kvinnor generellt, sin grund i den strukturella maktobalansen mellan män och kvinnor i samhället" (Socialstyrelsen, 2023: 23). Detta speglar Hardings teori om att ojämlikhet mellan kvinnor och män görs på tre nivåer, den andra nivån - den symboliska nivån, som Socialstyrelsen beskriver, förklarar hur samhället värderar män högre än kvinnor och därmed skapas en maktstruktur utifrån det mönstret vilket gynnar männen (Mattsson, 2021: 38).

Även den brittiska handboken utgiven av Department of Health definierar våld i nära relation som något som främst drabbar kvinnor och hänvisar till att “domestic abuse is a gendered issue largely affecting women but men and younger people also experience it” (Department of Health 2017: 8). Department of Health beskriver alltså att våld i nära relationer är ett könat problem, det vill säga att det övergripande är ett kön, kvinnor, som är våldsutsatta (Department of Health, 2017: 8). Vidare beskrivs att bara “[...] only 5 % of cases involved female perpetrators in heterosexual relationships” vilket antyder att de flesta våldsutövare är män (inom heterosexuella relationer) (Department of Health, 2017: 8).

Socialstyrelsen beskriver att alla oavsett kön kan utsättas för våld men att “risken att utsättas för våld i nära relationer är dock högre i vissa grupper och våldet som kvinnor utsätts för är ofta grövre och mer systematiskt jämfört med det våldet som män utsätts för” (Socialstyrelsen 2023: 22). “Det är också betydligt vanligare att kvinnor utsätts för sexuellt våld” (ibid.). Även Department of Health beskriver att “women and girls are more likely to experience repeated physical violence, a greater severity of violence, increased sexual violence, higher levels of coercive control and greater fear of their partners” (Department of Health 2017: 8). Det beskrivs hur våld i nära relationer är något som oftast män utövar mot kvinnor, samtidigt som Socialstyrelsen och Department of Health är noga med att det inte alltid är fallet, exempelvis genom att skriva att det är “[...] clear that victims of domestic abuse are not confined to one gender or ethnic group” (Department of Health 2017: 7). ‘Problemet’ som formuleras av Socialstyrelsen och Department of Health är alltså att kvinnor och män kan bruka våld i nära relationer men att män är överrepresenterade som våldsutövare. Att det är flest män som är våldsutövare speglar Harding och den intersektionella teorin om att det finns en reell ojämlikhet mellan kvinnor och män (Mattsson 2021: 37f). De ojämlikheter som finns mellan män och kvinnor har etablerats på ett strukturellt plan vilket manifesteras i maktstrukturer som är fördelaktiga för män (Mattsson 2021: 38). Något som enligt Yildirim & Biyik är den grundläggande orsaken till mäns våld mot kvinnor, då de patriarkala sociala strukturerna vi har i samhället befäster mäns fördelaktiga position som maktinnehavare (2023: 5).

Utifrån hur ‘problemet’ presenteras i handböckerna i ovanstående citeringar kan det tolkas som att Socialstyrelsen och Department of Health är medvetna om den ojämlika struktur mellan kvinnor och män i vårt samhälle, där män och kvinnor ställs mot varandra och männen är högst upp i hierarkin (Mattsson 2021: 37). Handböckerna belyser genom citeringarna om

våldutövande att mäns våld mot kvinnor är ett strukturellt problem där en ojämlik maktstruktur mellan kvinnor och män är etablerad på ett makroplan (ibid.). Som vi nämnt i avsnittet om forskningsläget, finns det en ojämlik fördelning av resurser och makt på ett makroplan som ytterligare spår på kategorisering av män och kvinnor som två motpoler (Tuğba & Odacı 2024: 219).

Särskild sårbarhet hos kvinnor

Att vara kvinna utgör en särskild sårbarhet gällande utsattheten för våld, “Women are twice more likely than men to have been victims of domestic abuse in the last year [...]” skriver Department of Health (2017: 65). Att vara kvinna, i kombination med faktorer som att vara socioekonomiskt utsatt, ha ett missbruk, icke-normativ sexualitet och utländsk bakgrund kan göra kvinnan extra sårbar för att bli utsatt för våld (Socialstyrelsen 2023: 82). Enligt Department of Health förekommer våld mot kvinnor oftare i låginkomsthushåll jämfört med höginkomsthushåll (Department of Health 2017: 65), även faktorer som hög ålder, långvarig sjukdom eller funktionsnedsättning (ibid.: 65ff) påverkar kvinnors utsatthet. Intersektionell teori visar på hur olika faktorer som kön, klass, etnicitet, funktionalitet och sexualitet påverkar kvinnans ställning inom samhällets maktstrukturer (Mattsson 2021: 23). Socialstyrelsen beskriver hur “en persons livssituation påverkas av de maktstrukturer och normer som råder i samhället” (Socialstyrelsen 2023: 82) vilket relaterar till den intersektionella beskrivningen av maktstrukturer (Mattsson 2021: 38). Ovanstående begrepp kan påverka kvinnor mer eller mindre beroende på kombinationen av begrepp och sammanhanget hon befinner sig i (West & Fenstermaker 2002: 76).

Åtgärder

Att ställa frågor

En del av ‘problemet’ som utgörs av Socialstyrelsen handbok är att socialtjänsten, hälso- och sjukvården behöver bli bättre på fråga klienter/patienter om våld eftersom “en förutsättning för att våldsutsatta barn och vuxna ska få adekvat stöd och hjälp är att våldet upptäcks” (Socialstyrelsen 2023: 90). Det är även viktigt att “victims are identified and disclose their abuse as early as possible” (Department of Health 2017: 31) för att kunna få hjälp snarast möjligt. Tuğba och Odacı, skriver hur våld mot kvinnor måste motarbetas inom hela samhället (2024: 219), och “health practitioners are in a key position to identify domestic abuse” (Department of Health 2017: 30). Hälso-och sjukvården samt tandvården möter många

människor i samhället och har därför god utgångspunkt gällande identifikation av våldsutsatthet. När frågor om våld ställs får personen alltså chans att berätta om den är våldsutsatt (Socialstyrelsen 2023: 90). Brittiska kvinnor som varit utsatta för våld beskriver “[...]they were glad when a health practitioner asked them about their relationships (Department of Health 2017: 34).

Att veta när frågor om våld ska ställas är inte helt enkelt och därför kan ett förhållningssätt vara att frågorna ställs “[...] rutinmässigt eller på indikation” (Socialstyrelsen 2023: 90). “Indikation på våldsutsatthet kan vara synliga fysiska skador” (ibid.) men när det gäller psykiskt våld kan det vara betydligt svårare att upptäcka (ibid.). Department of Health har i sin handbok en specifik lista med “signs to look out for include:” och exempel på vad som kan vara indikationer på våldsutsatthet (Department of Health 2017: 32ff). Indikationer på våld är förutom fysiska symptom, bland annat reproduktiva problem samt psykiska problem (ibid.). Att bli utsatt för våld har enligt forskarna Tuğba och Odacı visat sig ha negativa konsekvenser för kvinnors psykiska hälsa, oavsett vilken typ av våld man utsätts för och under hur kort eller lång period (Tuğba & Odacı 2024: 216).

När personal ställer frågor till en person de misstänker är våldsutsatt är det väldigt viktigt att personalen är ensam med patienten/klienten (Department of Health 2017: 32), förövaren får absolut inte vara med i rummet när dessa frågor ställs (Socialstyrelsen 2023: 46).

Våldsutövaren, som ofta känner ett behov av att ha makt och kontrollera den som utsätts för våld (NCK 2024a) bör alltså inte närvara eftersom det kan påverka hur den potentiella våldsutsatta besvarar frågor om våld. Det kan vara en indikation på att en person blir utsatt för våld om personen verkar vara rädd för att prata framför den som har följt med hen till sjukhuset/tandläkaren, att sällskapet inte vill lämna rummet eller talar åt personens vägnar (Department of Health 2017: 33).

Det är också viktigt att ställa frågor till våldsutövare. När detta görs “[...] kan det vara viktigt att frågan ställs på ett sätt som bjuder in till samtal och att i samtalet inge hopp om att en förändring är möjlig” (Socialstyrelsen 2023: 92). Att vara hoppfull är viktigt då vi i avsnittet om tidigare forskning kan läsa om hur motiverande intervjuer kan hjälpa personen att minska sitt våldsutövande eftersom det ger personen en hjälpande hand i att analysera våldet som brukas i kontext till vad som pågår i personens liv (Tuğba & Odacı 2024: 219). Även Department of Health beskriver att personalens respons till att en person berättar att den

utövar våld ska fokusera på “encouraging responsibility and motivating a perpetrator to change” (Department of Health, 2017: 53).

Ökad kunskap om våld i nära relationer

Department of Health beskriver hur våld i nära relationer är ett problem som personal inom hälso-och sjukvården måste få ökad kompetens inom (Department of Health 2017: 24). För att få ett enhetligt perspektiv på våld i nära relationer hos samtliga hälso-och sjukvårdsenheter är “[...] training around a common core understanding of the dynamics of domestic abuse [...]” viktigt eftersom det skulle öka personalens kompetens inom området (Department of Health 2017: 24). Även Socialstyrelsen poängterar vikten av att personalen ska kunna upptäcka tecken på att en person blir utsatt för våld eller utsätter någon för våld genom att ha god kunskap om ämnet våld i nära relationer (Socialstyrelsen 2023: 127). Kunskap om ämnet är också essentiellt så att personalen vet hur de ska gå tillväga när de fått information från en klient som är utsatt eller utövar våld (ibid.: 128). Det är viktigt att personalen som möter en stor del av människor som kan vara utsatta har adekvat kunskap om våld i nära relationer (Department of Health 2017: 3). Att motverka mäns våld mot kvinnor måste göras på flera plan (Tuğba & Odacı 2024: .219), bland annat inom hälso-och sjukvården.

Den brittiska handboken beskriver att de flesta våldsutövare är män men att personalen också måste känna till varningstecken som kan indikera att en kvinna är våldsutövare (Department of Health 2017: 48). Det kan utifrån denna mening antas att det finns skillnader gällande kännetecknen hos våldsutövare eller hur man tolkar klassiska kännetecknen på våld annorlunda beroende på vilket kön personen man möter tillhör, annars hade denna beskrivningen troligen inte funnits med i handboken. Utifrån en genusaspekten kan detta innebära att personal måste ta ett steg bort från sociala normer gällande vad som är feminint och maskulint och de egenskaper som tillskrivs våra kön (Connell & Pearse 2015: 20) för att inte missa tecken på när kvinnor är våldsutövare.

5.5 Vad problematiseras inte i denna problemformulering? Var är tystnaderna?

Kan vi tänka på ‘problemet’ på ett annat sätt?

Förebygga ett våld som redan skett

En aspekt som kan problematiseras utifrån Socialstyrelsen är utgångspunkten att det våld som ska förebyggas är ett våld som redan har skett. Detta exemplifieras bland annat i texten när det beskrivs hur “ [...] det till socialnämndens uppgifter hör att verka för att den som utsätter eller har utsatt närstående för våld eller andra övergrepp ska ändra sitt beteende” (Socialstyrelsen 2023: 69). Department of Health dedikerar ett avsnitt till “perpetrators of domestic abuse” (Department of Health 2017: 47). Där beskrivs det bland annat hur personal ska ha kompetens inom “identifying abusers” och att “making referrals to local specialist services” (Department of Health 2017: 48) vilket innebär att även utgångspunkten för Department of Healths handbok är att förebygga ett våld som redan har skett.

Genom att tänka på ‘problemet’ på detta sättet så kan våld förebyggas genom att våldsutövaren inte fortsätter att bruka våld men skadan är kanske redan skedd? En person har redan blivit utsatt för våld något som vi vet har en stark negativ inverkan på kvinnors psykiska hälsa (Tuğba & Odacı 2024: 211). Ju längre våldet fortgår desto mer blir den psykiska hälsan påverkad i en negativ mening (Tuğba & Odacı 2024: 216), vilket ger grund till att förebygga ett våld som redan har skett. Det kan diskuteras om det skulle vara bättre att förebygga våldet redan innan det har skett? Eftersom denna empirin består av två handböcker som riktar sig till praktiker får vi lämna utrymme för att grundläggande förebyggande arbete innan våldet har skett kan förekomma i andra dokument.

Skillnader mellan Sverige och Storbritanniens handböcker

Sverige och Storbritannien skiljer sig åt gällande hur de ser på kriminalitet och hur brott ska hanteras. Sverige uppvisar tecken på scandinavian exceptionalism, med fokus på rehabilitering och låga straff för den dömda (Pratt 2008: 119), medan Storbritanniens sätt att se på brott är tough on crime, där brottslingar döms till långa fängelsestraff som straff för sina gärningar (Baumgartner et al. 2021: 1234). Denna skillnad mellan ländernas sätt att se på kriminalitet kan anses representeras i respektive handböcker. Den svenska handboken från Socialstyrelsen nämner inte någon information om hur våldsutövare ska straffas. Detta kan då ses som något som problemformuleringen inte problematiserar. Dock kan det rimligtvis antas att denna information återfinns i andra policydokument från exempelvis svenska regeringen med särskilt fokus på brott och straff. Socialstyrelsens handbok har fokus på Socialtjänsten, hälso-och sjukvården samt tandvården, verksamheter som inte jobbar med att utarbeta policy kring brott och straff. Den informationen som finns med om brott handlar om istället om vilken rätt den våldsutsatta har till brottsskadeersättning, att åtal kan väckas utan att den

våldsutsatta själv anmäler brottet och allmän information om kontaktförbud, besittningsskydd, rättigheter som den våldsutsatta har samt vad som sker efter att en anmälan har upprättats (Socialstyrelsen 2023: 290ff). Socialstyrelsen visar på scandinavian exceptionalism genom att inte skriva något om straff för brottsligheten och att beskriva hur ett förebyggande kan göras för dem som redan har brukat våld (ibid.: 69) vilket visar upp ett synsätt på möjlig rehabilitering.

Den brittiska handboken inkluderar information om olika åtgärder som har gjorts för att skärpa konsekvenserna för våldsutövare (Department of Health 2017: 10). Handboken beskriver vikten av att fortsätta “pursuing perpetrators” (ibid.), rätten för personer att få information från en partners brottsregister för att få veta om personen tidigare har blivit dömd för våldsbrott, utöka definitionen av vad våld i nära relationer till att inkludera personer från 16 års ålder (ibid.: 11). Dessa åtgärder visar på tough on crime perspektivet då regeringen genom Department of Health beskriver hur de ska jobba för att komma åt våldsutövare och straffa dem (ibid.: 10).

5.6 Vilka effekter produceras genom denna representation av problemet?

Användning av könsdefinierat språk

Socialstyrelsen (2023) använder en blandning av att beskriva den våldsutsatta och våldsutövaren med ett specifikt kön eller med det könsneutrala ordet hen. Ibland används definition av kön, till exempel “om det finns gemensamma barn kan det var ett sätt för mannen att fortsätta ha kontroll över kvinnan” (Socialstyrelsen 2023: 32) samt “[...] mannen trakasserar, stalkar, sprider rykten eller saboterar kvinnans sociala relationer” (ibid.). Här skriver Socialstyrelsen tydligt att det är en man som är våldsutövare och den våldsutsatta en kvinna vilket förstärker den svenska handbokens inställning om att “våldet är ett jämställdhetsproblem” (Socialstyrelsen 2023: 22) som befäster Hardings teorier om att ojämställdhet görs på tre nivå (Harding, 1986: 52 ff). I kontexten utifrån Socialstyrelsens och Department of Health’s handböcker kan det anses att nivå ett - bekräftas genom att män i majoritet utsätter kvinnor för våld vilket visar på en ojämlikhet mellan könen. Nivå två - bekräftas genom beskrivningarna av att våld mot kvinnor har sin “grund i den strukturella maktobalans mellan män och kvinnor i samhället” (Socialstyrelsen 2023: 23) vilket vi i samhället skapar genom görandet av kön. Nivå tre som bekräftas - genom hur vi gör kön på individnivå, vilket kan anses göras i bägge handböckerna då kvinnor beskrivs som offer. Detta

görs exempelvis i Department of Health informationsruta om våld i nära relationer, där den utsatta definieras som kvinna (Department of Health 2017: 63).

Department of Health använder sig kontinuerligt av ordet “woman” för att beskriva den våldsutsatta personen. Detta görs bland annat i Annex A, där vi kan läsa om exempel på hur våld i nära relationer mot kvinnor manifesterar sig (Department of Health 2017: 63).

Våldsutövaren beskrivs som “perpetrator”, ett ord som kan användas för både kvinnor och män. Ett flertal gånger i texten, finns ord som “male” eller “his” med i samma kontext som ordet “perpetrator” vilket visar på att Department of Health beskriver våldsutövare som någon av manligt kön. Ett exempel på detta är “Any family member can be a perpetrator - but in the vast majority of cases the abuser is male” (Department of Health 2017: 69). Department of Health och Socialstyrelsen bekräftar här sin ståndpunkt, som framkom i handböckernas introduktioner om att våld i nära relationer är något som främst män utsätter kvinnor för (Department of Health 2017; Socialstyrelsen 2023)

Socialstyrelsen (2023) och Department of Health (2017) delar i dessa formuleringar upp kvinnor som våldsutsatta och män som våldsutövare. I denna uppdelning skapar vi genus eftersom kvinnor tillskrivs egenskaper som våldsutsatt och män tillskrivs egenskaper som våldsutövare. I detta fördelas feminina och maskulina egenskaper som bekräftar den uppdelning av kön som genus beskriver (Connell & Pearse 2015: 15). Utifrån de genusbilder som finns om män och kvinnor, får den våldsamma mannen egenskaper som att vara kontrollerande, vill utöva makt och bestämma och den våldsutsatta kvinnan blir svag, rädd och en person mannen kan bestämma över (Connell & Pearse 2015: 20). Uppdelningen av kvinnor som våldsutsatta och män som våldsutövare speglar också den inledande ståndpunkten som Socialstyrelsen och Department of Health gör gällande att det främst är män som utsätter kvinnor för våld (Department of Health 2017; Socialstyrelsen 2023). Detta kan anses bekräfta den intersektionella teorin om att maktstrukturer där makt fördelas ojämnt mellan män och kvinnor bidrar till den strukturella ojämlikheten mellan kvinnor och män (Harding 1986; Mattsson 2021). Något, som både Socialstyrelsen och Department of Health formulerar i sina handböcker (se citat under rubrik “Våldsutövaren”).

Till skillnad från Department of Health fortsätter Socialstyrelsen inte kontinuerligt med denna uppdelning. I avsnitt “15.1.7 Kontaktperson” (Socialstyrelsen 2023: 165) beskrivs istället den våldsutsatta som man eller kvinna genom formuleringen “ [...] med uppgift att hjälpa den

enskilde och hans eller hennes närmaste i personliga angelägenheter [...]” (ibid.). Genom att beskriva en våldsutsatt person som inte bara kvinna utan även som man, lämnas de stereotypiska kategoriseringar enligt genus som inte porträtterar män som våldsutsatta. Genom att beskriva att både män och kvinnor kan utsättas för våld i nära relationer visar Socialstyrelsen att de maktstrukturer som oftast råder i samhället, inte alltid stämmer på en individnivå. Mattsson beskriver hur ojämlikheter mellan könen tydligare går att se på en strukturell nivå (Mattsson 2021: 37), vilket visas genom det faktum att män i större utsträckning utsätter kvinnor för våld än tvärtom (Socialstyrelsen 2023: 23). Genom att inkludera männen som utsatts tar Socialstyrelsen också hänsyn till att undantag finns och för fram ståndpunkten att det är viktigt att vara medveten om det faktum att även kvinnor utsätter män för våld i nära relationer.

Användandet av könsneutralt språk

I andra fall använder Socialstyrelsen hen, ett könsneutralt ord (vars engelska översättning inte används i Department of Health’s handbok) för att beskriva våldsutövaren, till exempel “Faktorer som kan påverka risken för våldsutövande mot barn kan finnas både i utövarens tidigare erfarenheter, i hens nuvarande situation och i omgivningen” (Socialstyrelsen 2023: 43). Genom att använda sig av könsneutrala formuleringar så visar Socialstyrelsen på att de anser att våld i nära relationer är ett fenomen som kan ske i andra konstellationer än att våldsutövaren alltid är en man. Att använda sig av ordet hen går emot rådande maktstrukturer och ett val Socialstyrelsen förmodligen medvetet har gjort för att vara inkluderande och inte förminska det våld som sker i andra konstellationer än man mot kvinna. Att aktivt använda ett könsneutralt ord i denna kontext motverkar också den uppdelningen mellan vad som är kvinnligt och manligt (Connell & Pearse 2015: 20).

Socialstyrelsen använder sig alltså varierande av könsbestämda och könsneutrala formuleringar om vem som är våldsutövare och våldsutsatt vilket påverkar hur ‘problemet’ representeras. Ibland framställs våld i nära relationer som något män utsätter kvinnor för och ibland något som kan ske i andra konstellationer, till exempel en kvinna som utsätter sin manliga partner för våld. Baserat på ovanstående utdrag från Socialstyrelsen kan vi tolka deras formuleringar som att Socialstyrelsen framför bilden att just mäns våld mot kvinnor är ett allvarligt problem men genom att använda ordet hen inkluderas också kvinnor som våldsutövare och män som våldsutsatta.

Effekten av språkval

Den effekt framställningen av våld i nära relationer den brittiska handboken förmedlar är att de flesta våldsutövare är män men att hälso-och sjukvårdspersonal också måste känna igen tecken på kvinnliga våldsutövare (Department of Health 2017: 48) eftersom även dessa existerar. Det beskrivs hur “there is increasing recognition of abusive females in heterosexual relationships and in same-sex relationships (ibid.: 52), denna ståndpunkt är viktigt för att legitimera våldsutsatta i en diskurs som fokuserar på mäns våld mot kvinnor, vilket kan anta grunda sig i att diskrimineringen av kvinnor är någonting som har pågått väldigt länge (Yildirim & Biyik 2023: 2). Den brittiska handboken presenterar tesen att samma “[...] power dynamic of abuse may be at play for both male and female abusers” (Department of Health 2017: 52) vilket går emot det intersektionella perspektivet där vi utgår ifrån maktstrukturer och att det finns en ojämn maktfördelningen mellan kvinnor och män (Mattsson 2021: 37). Dock har den brittiska handboken i nästa stycke med information som argumenterar emot ovanstående synsätt genom att presentera statistik som säger att 92% av de tilltalade i brottmål gällande våld i nära relationer var män samt att kvinnor är det könet som misshandlas mest (Department of Health 2017: 52). Effekten av att resonera på detta vis kring våld i nära relationer, blir som den svenska handboken från Socialstyrelsen, att man täcker alla potentiella luckor genom att visa att man förstår att mäns våld mot kvinnor sker på en strukturell nivå och att männen oftast är förövare (ibid.) men att det finns undantag. När detta görs så bekräftas på ett plan de maktstrukturerna som Mattsson talar om inom intersektionell teori (Mattsson 2021: 37) eftersom mäns våld mot kvinnor bekräftas vara ett strukturellt problem. Samtidigt motarbetas föreställningar i förhållande till genus, där bilden av att män inte kan utsättas för våld eller att kvinnor brukar våld mot en partner inte “passar” in på vår uppdelning av maskulina eller feminina egenskaper (Connell & Pearse 2015: 20).

6 Avslutande diskussion

I uppsatsen har vi analyserat policydokument och handböcker från fyra länder med olika benämningar för våld, där mäns våld mot kvinnor har inkluderats, vilket var vårt huvudtema. ‘Problemen’ har i olika policydokument innefattat olika mängder av våldstyper mot både män, kvinnor och lgbtqi+personer och i ett fall enbart mot kvinnor. I handböckerna är det samma typ av våld som behandlas, specifikt våld i nära relationer. Frågeställningarna besvaras löpande under analyskapitlet, men för att väva samman de olika ländernas dokument sammanfattas kort den tredje frågeställningen nedanför.

6.1 Likheter och skillnader

En likhet mellan Socialstyrelsen och Department of Health's handböcker är att bägge presenterar åtgärder som fokuserar på att förebygga ett våld som redan har skett, alltså beskrivs inga åtgärder som ska göras för att preventivt förebygga mäns våld mot kvinnor. Fokuset ligger istället på att hjälpa våldsutsatta eller våldsutövare (Department of Health 2017; Socialstyrelsen 2023). Socialstyrelsens handbok riktar sig till Socialtjänsten, hälso- och sjukvården och tandvården och Department of Healths handbok till hälso- och sjukvårdspersonal. Det vill säga att handböckernas innehåll riktar sig till praktiker. Policydokumenten är utgivna av regeringar och departement där det planeras för hur arbetet med 'problemet' mäns våld mot kvinnor ska fortgå och styras. Samtliga policydokument har i motsats till handböckerna ett målområde som berör preventiva åtgärder av våldet. Skillnaden mellan policydokumentens preventiva åtgärder och handböckernas förebyggande av våld kan anse rimliga eftersom empirin finns till av olika anledningar.

Ökad kompetens

Både handböckerna och policydokumenten uttrycker ett behov av ökad kompetens om mäns våld mot kvinnor. Socialstyrelsen och Department of Health beskriver specifikt hur personal behöver mer kunskap om ämnet för att känna till indikationer på att en person blir utsatt för våld eller utövar våld (Department of Health 2017; Socialstyrelsen 2023). I policydokumenten understryks behovet av mer kunskap om mäns våld mot kvinnor på olika sätt. Både allmänheten och professionella behöver få ökad kompetens för att våldet ska kunna förebyggas och motverkas (Home Office 2021; Justis- og beredskapsdepartementet 2021; Skr 2016/17:10; the White House 2023).

Sårbarhet

Socialstyrelsen och Department of Health beskriver hur kvinnor är en särskilt sårbar grupp i relation till att utsättas för våld (Department of Health 2017; Socialstyrelsen 2023). Ett intersektionellt perspektiv speglas i handböckernas beskrivning av att vara kvinna och utsatt, eftersom hennes kön i kombination med sexualitet, klass, funktionalitet och etnicitet gör henne ytterligare sårbar i relation till rådande maktstrukturer (Mattsson 2021: 38). Likt detta presenterar det norska policydokumentet kön som en riskfaktor som i kombination med etnicitet, klass eller funktionalitet kan leda till ökad utsatthet för våld (Justis- og

beredskapsdepartementet 2021: 18). Strategin från the White House (2023: 23) utgår från ett intersektionellt perspektiv där kön i kombinerat med exempelvis sexualitet, etnicitet och funktionalitet gör en kvinna mer sårbar (Mattsson 2021; the White House 2023).

6.2 Tough on Crime och scandinavian exceptionalism

Socialstyrelsen och strategin från svenska regeringen beskriver hur våldsutövare ska få en chans till förändring och rehabilitering, vilket korrelerar med scandinavian exceptionalism som fokuserar på rehabilitering av brottsutövare (Pratt 2008: 119). Strategin från Justis- och beredskapsdepartementet i Norge (2021: 53) presenterar åtgärder relaterade till straff som fokuserar på utökad användning av fotboja och adressblockering. Detta visar på synsättet scandinavian exceptionalism genom att istället för att se fängelsestraff eller ökade straffskalor som bra alternativ, hellre överväga andra metoder som konsekvenser för att ha begått brott (Lappi-Seppälä & Torny 2011; Pratt 2008). Samtliga dokument från de nordiska länderna överensstämmer alltså med scandinavian exceptionalism.

Den brittiska handboken från Department of Health förespråkar i kontrast till scandinavian exceptionalism, "tough on crime" perspektivet genom att fortsätta "pursuing perpetrators", det vill säga, att de personer som utsätter andra för våld ska stå till svars för sina handlingar (Department of Health 2017: 10). Likaså syns det att policyförfattarna i det brittiska dokumentet (Home Office 2021: 62) har inspirerats av "tough on crime" genom citatet "[...] perpetrators [...] must be brought to justice and receive tougher sentences". I det amerikanska policydokumentet är tough on crime perspektivet mer dolt då få åtgärder är riktade till våldsutövare, men går att skönja genom att de vill att förövare ska ställas till rätta (The White House 2023: 61). Benägenheten för policyförfattarna att vara mindre "tough on crime" kan grundas i en minskning av synen på hårdare straff. En annan anledning kan vara för att 2022 återauktorerades en lag om våld mot kvinnor där lagförändringar föreslås (ibid.: 16f).

6.3 Framtida studier och tankar som väckts

En tanke som väckts under studien är att se vilken effekt dessa policydokument har haft i framtiden gällande att förebygga mot våld mot kvinnor. Vilka åtgärder har införlivats i praktiken? Med ökad kunskap om våld i nära relationer, har hälso-och sjukvårdspersonal kunnat upptäcka fler våldsutsatta klienter? Vilket land har lyckats förebygga våld på ett

effektivt sätt? Det hade varit intressant att följa upp dessa policydokument och handböcker i framtiden och se om innehållet gjort skillnad gällande att minska mäns våld mot kvinnor.

Referenslista

Alvehus, Johan (2023). *Skriva uppsats med kvalitativ metod*. Tredje uppl. Stockholm: Liber AB.

Arbetsmarknadsdepartementet (2024). *Mäns våld mot kvinnor måste bekämpas med samma kraft som gängkriminaliteten*.

<https://www.regeringen.se/artiklar/2024/03/mans-vald-mot-kvinnor-maste-bekampas-med-samma-kraft-som-gangkriminaliteten/> [Hämtad: 2024-04-02]

Baumgartner, Frank R, Tamira Daniely, Kalley Huang, Sydney Johnson, Alexander Love, Lyle May, Patrice Mcgloin, Allison Swagert, Niharika Vattikonda & Kamryn Washington (2021). Throwing Away the Key: The Unintended Consequences of “Tough-on-Crime” Laws. *Perspective on Politics*. 19 (4): 1233-1246

Brottsförebyggande Rådet (2024) *Våld i nära relationer*.

<https://bra.se/statistik/statistik-om-brottstyper/vald-i-nara-relationer.html> [Hämtat 2024-05-07]

Bryman, Alan (2018) *Samhällsvetenskapliga metoder*. Tredje uppl. Stockholm: Liber.

Connell, Raewyn & Rebecca Pearse (2015) *Om genus*. Göteborg; Daidalos AB

Department of Health and Social Care (2017) *Responding to domestic abuse - A resource for health professionals*.

Eldén, Sara (2020) *Forskningsetik. Vägval i samhällsvetenskapliga studier*. Lund: Studentlitteratur.

Enns, Peter K (2014). The Public’s Increasing Punitiveness and Its Influence on Mass Incarceration in the United States. *American Journal of Political Science* 58 (4): 857–872

Evans, Tony & Peter Hupe 2020. Practising Freedom and Control: An Introduction I: Peter. Hupe & Tony Evans (red.), *Discretion and the Quest for Controlled Freedom*. Cham: Springer Nature Switzerland AB.

Garcia, Enrique, Magaly García-Senlle, Manuel Martín-Fernández & Marisol Lila (2023). High Prevalence of Intimate Partner Violence Against Women in Young Adulthood: Is Prevention Failing? *Journal of Interpersonal Violence*, 38 (17-18): 10205-10233

Harding, Sandra (1986). *The science question in feminism*. Ithaca & London: Cornell University Press

Heise, Lori, Mary Carroll Ellsberg & M. Gottemoeller (2002). A global overview of gender-based violence. *International Federation of Gynecology and Obstetrics*. 78 (1) 5-14.

Home Office (2021). *Tackling violence against women & girls. The safety of women and girls across the country is our priority*.

Jennings, Will, Stephen Farrall, Emily Gray & Colin Hay (2017). Penal Populism and the Public Thermostat: Crime, Public, Punitiveness, and Public Policy. *An International Journal of Policy, Administration, and Institutions*, 30 (3): 463-481

Justis- og beredskapsdepartementet (2021). *Frihet fra vold - Regjeringens handlingsplan for å forebygge og bekjempe vold i nære relasjoner 2021–2024*.

Lappi-Seppälä, Tapio & Michael Tonry (2011). Crime, Criminal Justice, and Criminology in the Nordic Countries. *Crime and Justice in Scandinavia*, 40 (1): 1-32.

Mattsson, Tina (2021). *Interseksjonalitet i sosialt arbete - teori, refleksjon og praksis*. Malmö: Gleerups AB

Moser Hällén, Linn & Eveliina Sinisalo (2018) Vad är mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer? I: Eveliina Sinisalo & Linn Moser Hällén (red.). *Våld i nära relationer - socialt arbete i forskning, teori och praktik*. Stockholm: Liber

Nationellt centrum för kvinnofrid (2024a) *Våld i nära relationer*

<https://www.nck.uu.se/kunskapsbanken/amnesguider/vald-i-nara-relationer/vald-i-nara-relationer/> [Hämtat 2024-04-04].

Nationellt centrum för kvinnofrid (2024b) *Förövare av våld i nära relationer.*

<https://www.nck.uu.se/kunskapsbanken/amnesguider/vald-i-nara-relationer/forovare/> [Hämtat: 2024-05-07]

Pratt, John (2008). Scandinavian Exceptionalism in an Era of Penal Excess: Part I: The Nature and Roots of Scandinavian Exceptionalism. *The British Journal of Criminology*, 48 (2): 119–137.

Rung, Nina (2024). *Om mig.* <https://ninarung.se/> [Hämtat: 2024-05-06]

Rung, Nina (@ninarungs) (2024). *På fyra veckor har sex kvinnor hittats döda. Och ett barn. I sex av fallen är en närstående man misstänkt [...]* [instagraminlägg] 27 mars.

<https://www.instagram.com/p/C5AnCeXC9qB/>

SFS 2001:453. *Socialtjänstlagen.*

Skr 2016/17:10. *Makt, mål och myndighet - feministisk politik för ett jämställt samhälle.*

Regeringens skrivelse 2016/17:10.

Socialstyrelsen (2023). *Våld i nära relationer - Handbok för socialtjänsten, hälso-och sjukvården och tandvården.* Stockholm: Socialstyrelsen

Storgaard, Asbjørn (2023). *A potential for democratic emancipation? Policy and discretionary practices in probation service.* Media-Tryck, Lund University: Lund.

The White House (2023). *U.S. National Plan to End Gender-Based Violence: Strategies for Action.* May 2023.

Türkkan, Tuğba & Hatice Odacı (2024). Violence Against Women: A Persistent and Rising Problem, *Current Approaches in Psychiatry*, 16 (2): 210-224.

West, Candace & Sarah Fenstermaker (2002) *Doing Difference I*: West, Candace & Sarah Fenstermaker. *Doing Gender, Doing Difference - Inequality, Power and Institutional Change* New York: Routledge

Yildirim, Ali & Ersin Biyik (2023). Past and Present of Women's Rights and Violence Against Women. *Cumhuriyet Medical Journal*, 45 (4): 1-7

Bilaga 1 - Citat ur *Frihet fra vold* (Justis- og beredskapsdepartementet 2021)

I denna bilaga följer citaten som återges i *Frihet fra vold* (Justis- og beredskapsdepartementet 2021). Citaten är ordnade efter när de återges i uppsatsen.

“Vold i nære relasjoner utgjør en av de største barrierene for å nå målet om likestilling” (s. 14)

“Enkelte kan ha større risiko enn andre for å bli utsatt for vold i nære relasjoner, og faktorer som påvirker risiko kan også påvirke hvilke former for vold man utsettes for. Kjønn er en viktig risikofaktor. Kvinner utsettes i større grad enn menn for alvorlig og gjentatt vold. I tillegg kan blant annet alder, etnisitet, funksjonsnedsettelse, kjønnsuttrykk, kjønnsidentitet og seksuell orientering påvirke risikoen. [...] Flere av disse faktorene kan virke sammen og bidra til økt risiko” (s.18)

“kan være like skadelig for en persons helse som konkrete voldshandlinger” (s. 17)

“alvorlige og langvarige fysiske og psykiske helseplager som posttraumatisk stresslidelse, angstlidelser, depresjoner, skadelig rusmiddelbruk, spise- og søvnforstyrrelser, selvskading og selvmordstanker. Volden kan føre til isolasjon, økonomiske problemer, mangelfull utdanning og arbeidsledighet” (s. 17)

“Videreutvikle opplæringsprogrammet «Tidlig Inn»” (s. 6)

“Styrke kompetansen i barnevernet om vold og overgrep” (s. 6)

“Utarbeide overordnet strategi for helhetlig og planmessig utvikling av arbeidet rettet mot voldsutøvere og overgripere” (s.6)

“Pålegge domstolen å vurdere idømmelse av kontaktforbud med elektronisk kontroll (omvendt voldsalarm) i partnervoldssaker” (s. 55)

“Mange opplever diskriminering, marginalisering og maktesløshet i møte med offentlige tjenester” (s. 60)

“Gjerningspersonen” (s. 19)